

Lahti

Esiselvitys arkeologisesta selvitystarpeesta Lahden kaupungin alueella 2024

Hannu Takala
Siiri Tuomenoja

Maanala Oy

MAAN
ALA

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	3
1.1. Lähtötilanne.....	3
1.2. Lähdeaineisto	4
1.3. Esitystapa.....	5
2. Selvitysalueet	6
2.1. Arkeologisesti potentiaalisimmat alueet.....	6
2.2. Vuosina 2014–2023 inventoidut alueet	10
2.3. Arkeologisesti vähäpotentiaaliset alueet	13
2.4. Väliaikaiset kiertotalousalueet	14
3. Yhteenveto	18
4. Lähteet	19
5. Karttaliite.....	22

1. Johdanto

1.1. Lähtötilanne

Muinaismuistolaililla suojelluilla kohteilla on tärkeä rooli alueiden kaavoituksessa ja maankäytön suunnittelussa. Kaavoitusta varten teettävät arkeologiset selvitykset eli eri tasoiset inventoinnit, muinaisjäännösten rajaukset tai tarkastukset tuottavat materiaalia kaavoittajalle. Kaupunkitasoisia yleiskaavoja tehtäessä on hyvä käydä läpi aiemmat selvitykset sekä pyrkiä valmistautumaan tuleviin selvityksiin priorisoimalla kaavoitettavan kohteen osa-alueita sen mukaan, millainen niiden potentiaali on arkeologisen kulttuuriperinnön suhteen.

Lahden kaupungin alue käsittää Nastolan kunnan kanssa tapahtuneen yhdistymisen jälkeen laajat taajama-alueet sekä huomattavasti aikaisempaa suuremmat maa- ja metsätalous-alueet. Tiiviin kaupunkirakenteen rinnalle on tullut laaja maaseutu. Myös muinaisjäännösten esiintymisalueet ovat muuttuneet kaupungin pinta-alan kasvaessa ja maastotyyppien muuttuessa.

Tulevaa vuoden 2035 yleiskaavaa varten Lahden kaupunkisuunnittelu on päättänyt teettää esiselvityksen arkeologisten selvitysten tarpeellisuudesta sekä arvioituttaa tiettyjen, jo sovittujen, maankäyttöhankkeiden arkeologisen potentiaalın. Lahden kaupunki tilasi 9.1.2024 Maanala Oy:ltä esiselvityksen arkeologisten selvitysten laatimistarpeesta Lahden kaupungin alueella. Työn tekivät arkeologit FT Hannu Takala ja FM Siiri Tuomenoja.

Selvityksen tarkoituksena oli ensinnäkin määrittellä ne alueet, joilla on erityisen suuri potentiaali arkeologiseen kulttuuriperintöön kuuluvien kohteiden esiintymiselle ja joilla arkeologinen selvitys on välttämätön, mikäli alueelle kohdistuu nykyisestä maankäytöstä poikkeavaa suunnittelua.

Toisena tarkoituksena oli käydä läpi ne alueet, joilla on viimeisen kymmenen vuoden aikana tehty joko tutkimushankkeeseen tai kaavoitukseen liittyvä arkeologinen selvitys. Muinaismuistolain nykyisen tulkinnan mukaan arkeo-

logiset selvitykset vanhenevat kymmenessä vuodessa, minkä vuoksi sitä vanhempia inventointitietoja ei ole otettu huomioon. Aikaisempien selvitysten läpikäynnin yhteydessä tuli ottaa kantaa niiden riittävyteen ja kattavuuteen sekä vanhenemisaikaan.

Selvityksen kolmantena tarkoituksena oli määrittellä ne alueet, joilla ei ole tarvetta tehdä tulevaisuudessa arkeologisia selvityksiä. Kuitenkin Lahden kaupunginmuseon kanssa käydyissä työneuvotteluissa todettiin, että viime kädessä museo alueellisena vastuumuseona ja asiantuntijaviranomaisena arvioi aina inventointien tarpeellisuuden kaavoitukseen ja maankäyttöhankkeisiin liittyen. Tämän vuoksi työneuvotteluissa todettiin, että tässä raportissa ei ole perusteltua määrittellä suoraan alueita, joilla arkeologisia selvityksiä ei tarvitsisi tehdä, vaan esitellä alueita, joissa arkeologinen potentiaali on heikko.

Tähän vaikuttaa myös se, että nykyinen Muinaismuistolaki (295/1963) on vanhentunut ja se tullaan korvaamaan mahdollisesti jo vuonna 2024 uudella arkeologisen kulttuuriperinnön lailla. Lausuntokierroksella olevan lakiehdotuksen mukaan uuden lain perusteella tullaan jatkossa suojelemaan suuri joukko nuoria muinaisjäännöstyyppisiä, jotka ovat tällä hetkellä lakisuojelemaan ulkopuolella. Tämän vuoksi kokonaan uudensuunnitellut alueet saattavat tulla potentiaalisiksi muinaisjäännösten esiintymisalueiksi. Ennen kuin uusi laki on kokonaan valmis ja tullut voimaan, on lähes mahdotonta määrittellä etukäteen alueita, joilla arkeologisia selvityksiä ei olisi tarpeen tehdä.

Näiden seikkojen vuoksi tässä raportissa ei ole esitetty alueita, joilla arkeologisia selvityksiä ei tarvitse tehdä, vaan on esitetty alueita, joilla muinaisjäännösten esiintymisen potentiaali on ilmeisen heikko nykyisin perusteella. Nämä alueet ovat vastakohtana niille alueille, joissa potentiaali on korkea ja joissa arkeologiset lisäselvitykset ovat välttämättömiä.

Lahden yleiskaava 2035 edistää Lahden kaupungin strategian mukaisesti kiertotaloutta ja mahdollistaa rakentamiseen kelpaavien maa-

ainesten ja uusiomateriaalien oikea-aikaisen kierron toteuttamista hankkeissa. Yleiskaavatyössä on tutkittu rakentamisen kiertotalouden väliaikaisia tukitoimintoalueita yhteensä 19 rakentumattomalla alueella. Kaikkia toimintaan soveltuviksi tunnistettuja alueita ei esitetä vireillä olevassa yleiskaavassa, vaan osa on jätetty reserviin tulevia yleiskaavakerroksia varten. Väliaikaisia rakentamisen kiertotalouden tukitoimintoalueita voidaan käyttää ennen asemakaavoitusta joko maa-ainesten lyhytaikaiseen varastointiin ja esirakentamiseen tai lisäksi materiaalilogistiikkaan, esikäsittelyyn ja jalostamiseen. Alueiden maankäyttö voi siis muuttua nykyisestä ennen asemakaavoitukseen liittyvien tarkempien selvitysten laatimista, minkä takia kohteiden arkeologinen potentiaali oli tarpeellista selvittää ennakkoivasti.

Selvitystyön neljäntenä tehtävänä oli arvioida jokaisen edellä kuvatun alueen arkeologinen potentiaali sekä määritellä ja perustella arkeologisen selvityksen tarve. Alueiden koko vaihtelee noin kymmenestä hehtaarista lähes sataan hehtaariin. Tässä selvityksessä väliaikaisista rakentamisen kiertotalouden tukitoiminta-alueista käytetään termiä kiertotalousalue tai väliaikainen kiertotalousalue.

1.2. Lähdeaineisto

Tässä työssä on käytetty apuna kaikkien viimeisten kymmenen vuoden aikana tehtyjen arkeologisten inventointien raportteja sekä tarpeen mukaan myös vanhempien inventointien ja tarkastusten tietoja. Museoviraston ylläpitämässä sähköisessä Muinaisjäännösrekisterissä on esitetty ajantasaisin tieto kiinteistä muinaisjäännöksistä sekä irtolöytöpaikoista. Rekisteri pitää sisällään myös mahdolliset muinaisjäännökset sekä niin sanotut muut kulttuuriperintökohteet. Lisäksi Lahden museolta saatiin käyttöön vielä toistaiseksi rekisterissä näkymättömät, ei-julkisten löytöilmoitusten (niin sanotut Ilppari-ilmoitukset) tiedot.

Nykytilanteen lisäksi tutkittiin alueen vanhaa karttamateriaalia – lähinnä Senaatin kartastoa ja eri-ikäisiä peruskarttoja – sekä Maanmittauslaitoksen historiallisia ilmakuvia, kun arvi-

oitiin eri alueiden muinaisjäännöspotentiaalia. Samoin hyödynnettiin Museoviraston ylläpitämää historiallisen ajan rakennetun kulttuuriympäristön rekisteriä suojeltavista aluekokonaisuuksista, niin sanotuista RKY-alueista. Lahden ja Nastolan tarinat käytiin läpi soveltuvin osin, vaikka suoranaisinä lähteinä niitä ei käytettykään.

Arkeologisesti potentiaalisimmiksi määriteltyjen alueiden arvio perustuu tietoon, millaisilla paikoilla minkäkin ikäisiä muinaisjäännöksiä tyypillisimmillään esiintyy. Tätä tietoa verrattiin Lahden alueen muinaisjäännösten nykyisiin sijaintitietoihin sekä alueella kautta aikojen tehtyihin inventointeihin.

Systemaattinen arkeologinen tutkimus Lahdessa alkoi 1980-luvun alussa Ahtialan alueen kaavoituksen myötä ja tutkimukset keskittyivät pohjoisiin kaupunginosiin. Sitä ennen kaupungissa oli tehty yksittäisiä tarkastuksia ja hyvin pieniä kaivauksia. Joitain irtolöytöjä oli tullut tietoon yksityisten kansalaisten ilmoitusten myötä. Inventointien, tarkkuusinventointien, löytöpaikkatarkastusten ja kaivausten määrä alkoi kuitenkin kasvaa 1990-luvun puolivälissä, kun museoon palkattiin ensimmäinen arkeologi. Osa inventoinneista liittyi myös teollisiin tutkimushankkeisiin etenkin eteläisissä kaupunginosissa.

Entisen Nastolan kunnan alueella oli sen sijaan järjestetty kaivauksia erityisesti Ruuhijärven kalmistolla jo 1900-luvun alussa. Myös muita kohteita oli kunnassa ehditty tutkia ennen 1980-lukua, mutta varsinaisesti muinaisjäännösten määrä kasvoi 1990-luvun lopusta alkaen kaavainventointien sekä tutkimuksellisten inventointien myötä. 2000-luvulla ovat metallinetsijät löytäneet Nastolan alueelta kymmeniä uusia kohteita.

Tässä raportissa esitetyt kuvaukset eri alueiden arkeologisesta potentiaalista perustuvat FT Hannu Takalan tekemiin arvioihin. Takala työskenteli Lahden museoiden palveluksessa arkeologisissa tehtävissä osa-aikaisesti vuosina 1985–1989 sekä vakinaisena arkeologina vuosina 1996–2022.

Lahden museo teki näinä vuosikymmeninä runsaasti kaivauksia, inventointeja ja löytöpaikkatarkastuksia niin Lahdessa kuin Nastolassa. Kenttätyöt ja niihin liittyneet taustaselvitykset koskivat sekä historiallisen ajan että esihistoriallisen ajan kohteita. Niihin liittyneet julkaisemattomat muistiinpanot olivat apuna tätä selvitystä tehtäessä. Samoin julkaisematonta ja tässä hyödynnettyä aineistoa syntyi rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden kartoitusten yhteydessä edellä mainittuina vuosina.

1.3. Esitystapa

Selvitysalueet on ryhmitelty raportissa neljään lukuun. Ensin esitellään arkeologisten kohteiden esiintymisen kannalta kaikkein potentiaalisimmat alueet (A1–10). Kohteet on nimetty alueittain. Aluerajaukset on pyritty tekemään siten, että ne noudattavat etupäässä joko korkeuskäyriä, vesistöjä tai metsien ja peltojen rajoja. Osa rajauksista seuraa rakennetun ympäristön rajoja, kuten teitä tai asuinalueiden rajauksia. Aluerajaukset on tehty arkeologisen tutkimuksen lähtökohdista, mutta rajauksia tehtäessä ja kommentoitaessa on niitä verrattu sekä nykyisin lainvoimaiseen Lahden yleiskaava 2030 että Lahden yleiskaava 2035 ehdotuksen karttoihin 1. Kestävä yhdyskuntarakenne, 2. Kulttuuriympäristö ja 6. Kestävä liikkuminen.

Toisena ryhmänä käydään läpi kymmenen viime vuoden aikana tehdyt inventoinnit (B1–12). Tutkimusten tulokset kuvataan lyhyesti, minkä lisäksi otetaan kantaa inventointien kattavuuteen, vanhenemiseen ja mahdolliseen jatkotutkimustarpeeseen.

Kolmantena ryhmänä ovat alueet, joiden kohdalla on perusteltua esittää, että niillä arkeologinen potentiaali on vähäinen (C1–4). Alueet on haluttu pitää laajoina, ja ne käsittävät pelkästään rakennustoiminnan ulkopuolisia alueita. Taajamat on jätetty tässä yhteydessä kokonaan käsittelemättä, koska jokaisen täyteen rakennetun alueen rajaaminen ei olisi palvellut selvityksen tarkoitusta.

Neljäs ryhmä pitää sisällään pelkästään kaupungin alueelle suunnitellut väliaikaiset kiertotalousalueet (K1–18). Nimettyjä alueita on yhteensä 18, joista yksi (K15) jakautuu kahteen osaan. Kohteet on kuvailtu sanallisesti lyhyesti, minkä jälkeen on esitetty arkeologisen selvityksen tarve ja perustelut sille.

Kaikki edellä mainitut selvitysalueet on esitetty raportin lopussa omilla liitekartoillaan sekä yhteenvetokartalla. Lisäksi aluerajaukset toimitetaan attribuuttitiedot sisältävinä paikkatietoaineistoina Geopackage-muodossa Lahden kaupungille ja Lahden museolle.

Kuva 1. Arkeologisesti erityisen potentiaaliseksi määriteltyyn alueeseen A5 Salajärvi–Ruuhijärvi kuuluu muun muassa Immilän kylä, josta tunnetaan runsaasti arkeologisia kohteita ja metallinetsijöiden tekemiä löytöjä. Ote Senaatin kartastosta (karttalehdet XIV 35 ja XV 35 vuosilta 1875–1877).

2. Selvitysalueet

2.1. Arkeologisesti potentiaalisimmat alueet

A1. Maijanoja–Myllymäki–Ämmälä

Aluekuvaus: Maijanojan laakso Pasinan–Pennalan pohjoispuolella Ämmälän kylään saakka on yksi kaikkein potentiaalisimmista esihistoriallisen ja historiallisen ajan muinaisjäännösten esiintymisalueista koko Lahdessa. Alueelta tunnetaan useita kivikautisia asuinpaikkoja sekä Ämmälän historiallisen ajan kylätontti (ks. esim. Lahelma 2002; Poutiainen 2002; Takala 2004).

Lahden lainvoimaisessa yleiskaavassa 2030 alueesta noin puolet on asuinalue (A-14) ja puolet maisemallisesti arvokasta peltoaluetta (MA-2). Alueen poikki kulkee maa- ja metsätalousvaltainen vyöhyke (MU-2), jolla on erityistä ulkoilun ohjaustarvetta. Yleiskaavaehdotuksessa 2035 (Y-205) alueen maankäyttösuunnitelma noudattaa nykyisen yleiskaavan päälinjoja. Kiertotalousalueelle numero 14 on tehty varaus alueen sisään.

Arvio ja perustelut: Alueella on tehty runsaasti arkeologisia tutkimuksia vuosikymmenten aikana, mutta suurin osa niistä on keskittynyt Pennalan muinaisjärven rantavyöhykkeeseen ja alueen kivikautisen asutuksen tutkimukseen. Muu alue on lähes kokonaan tutkimatonta. Lisäksi paikallisten asukkaiden muistiedon perusteella teollisuusradan varrelta tunnetaan vuoden 1918 sisällissodan aikaisia kohteita ja hautapaikkoja.

Mikäli alueelle kohdistuu nykyisestä poikkeavaa maankäytön suunnittelua, on paikalla tehtävä arkeologinen tarkkuusinventointi, joka keskittyy sekä esihistoriallisen että historiallisen ajan muinaisjäännöksiin. Maijanojan varrella on lisäksi otettava huomioon se, että löydöt saattavat olla paksun suoturpeen alla.

A2. Rälssi–Okeroinen

Aluekuvaus: Laaja alue jakaantuu kahteen osaan siten, että Lahden eteläisen ohikulkutien eteläpuolinen alue on kallioista ja suureksi osaksi metsämaata, jossa on yksittäisiä pelto-

lohkoja. Luhdanjoen rannoilta tunnetaan useita esihistoriallisia asuinpaikkoja. Paikallisen muistitiedon mukaan Rälssinkallioiden eteläpuolelta tunnetaan lisäksi historiallisen ajan kivirakenteita.

Ohikulkutien pohjoispuolella on laajoja peltoaukeita, joita Porvoonjoen latvat ja laskuoja halkovat. Pohjoisempi alue rajautuu Lahden ja Hollolan välisen kuntarajan sekä Ala-Okeroistentien väliin. Peltoaukeilta tunnetaan kaksi rautakauden irtolöytöä ja kaksi kivikautista asuinpaikkaa. Ala- ja Ylä-Okeroisten historiallisen ajan kylätontit sekä Vähäjoen myllyn paikka sijoittuvat kuntarajan molemmin puolin. Okeroisissa tehtiin 2000-luvun alussa arkeologisia koekaivauksia sekä inventointeja (Adel & Lahelma 2002; Takala & Malinen 2002). Kylätonttien rajaukset perustuvat historialliseen aineistoon (Tikkala *et al.* 2012).

Lahden lainvoimaisessa yleiskaavassa 2030 eteläisemmälle alueelle on merkitty laaja maa- ja metsätalousalue (M-2) sekä retkeily- ja ulkoilun alueeksi varattu kokonaisuus (VR-2). Luhdanjoen varrella on kookas luonnonsuojelualue (SL-19). Pohjoisempaa aluetta hallitsee maisemallisesti arvokas peltoalue (MA-1), maa- ja metsätalousalue (M-1) sekä lähivirkistysalue (VL-21). Näiden lisäksi pieniä kylämäisiä alueita (AT-1) sijoittuu peltojen reunamille. Vuoden 2035 yleiskaavaehdotuksen maankäytön suunnitelma on yhdenmukainen vuoden 2030 suunnitelman kanssa. Kiertotalousalueille 16 ja 17 on tehty varaukset alueen sisään.

Arvio ja perustelut: Rälssi–Okeroisen aluekokonaisuutta ei ole Luhdanjoen rantoja sekä Ala-Okeroisen tutkimuksia lukuun ottamatta inventoitu koskaan. Alueella on runsaasti rakentamatonta, lähes koskematonta maastoa ja siten erinomainen edellytys muinaisjäännösten säilyvyydelle. Luhdanjoen rinnemaasto on erittäin potentiaalista esihistoriallisen ajan muinaisjäännösten esiintymisaluetta ja metsämaat historiallisen ajan muinaisjäännösten esiintymisaluetta, mihin tarkentamaton muistitietokin viittaa. Okeroisten peltojen esihistorialliset irtolöydöt viittaavat kiinteisiin muinaisjäännöksiin, joita ei ole vielä paikannettu.

Näiden seikkojen vuoksi alueen inventointi on perusteltua, mikäli alueelle suunnitellaan nykyisestä maankäytöstä poikkeavaa toimintaa.

A3. Seesta–Pyhäntaka

Aluekuvaus: Kivijärven rannat kuuluivat vuoden 2008 Luoteis-Nastolan arkeologiseen inventointiin (Poutiainen 2008). Sen jälkeen alueen kylätontteja on tutkittu arkistolähteistä (Tikkala *et al.* 2012). Järven rannat ovat suureksi osaksi rakentamatonta, osin kallioista metsämaata, mutta varsinkin koilliskulmassa on peltoja.

Kivijärven kakkoiskulmassa sijaitsee 1660-luvulta periytyvä Seestan kartano, joka on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY). Järven koilliskulmassa on jo 1500-luvulta periytyvä Vanajan kylätontti. Järven luoteispäästä tunnetaan runsaasti historiallisen ajan kivirakenteita sekä yksi esihistoriallinen asuinpaikka.

Vuoden 2030 Lahden lainvoimaisessa yleiskaavassa Kivijärven rannat on merkitty rantavyöhykkeeksi (RV/1), jossa rakentamista ohjaa Luoteis-Nastolan osayleiskaava. Järven pohjoispäässä on kyläalueeksi merkittyjä kokonaisuksia (AT-22) ja etelässä luonnonsuojelualueita (SL-23). Vuoden 2035 yleiskaavaehdotuksessa alueen maankäyttösuunnitelma noudattaa nykyisen yleiskaavan päälinjoja.

Arvio ja perustelut: Tunnettujen kohteiden määrän ja historian lähteiden perusteella Kivijärven rannat ovat erittäin potentiaalisia esihistoriallisen, mutta ennen kaikkea historiallisen ajan muinaisjäännösten esiintymisen kannalta. Alueella on syytä tehdä asemakaavatasoinen tarkkuusinventointi, mikäli sinne kohdistuu rakentamista tai muuta nykyisestä poikkeavaa maankäytön suunnittelua.

A4. Evattu

Aluekuvaus: Evatun rannoilta tunnetaan kolme kivikautista asuinpaikkaa, minkä vuoksi on selvää, että järven nykyinen ranta vastaa melko tarkkaan sen tasoa kivikaudellakin. Rannat ovat suureksi osaksi rakentamattomia ja

osin viljelyksellä. Alue kuului Luoteis-Nastolan arkeologisen inventoinnin piiriin (Poutiainen 2008).

Lahden lainvoimaisessa yleiskaavassa 2030 Evatun rannat on merkitty rantavyöhykkeeksi (RV/1), jossa rakentamista ohjaa Luoteis-Nastolan osayleiskaava. Järven pohjois- ja eteläpäässä on maisemallisesti arvokkaita peltoalueita (MA-17). Etelässä on suunnittelutarveratkaisuja edellyttäviä kyläalueita (AT-22). Järven takamaastot ovat maa- ja metsätalousaluetta (M-12). Vuoden 2035 yleiskaavaehdotuksessa Evatun pohjoispäässä oleva, maisemallisesti arvokkaan peltoalueen kaavamerkintä on poistettu, mutta vastaavasti eteläpään arvokkaan alueen merkintä on kasvanut länteen päin.

Arvio ja perustelut: Tunnettujen kohteiden määrän ja selvän esihistoriallisen rantatason perusteella Evatun rannat tarjoavat erinomaisen alueen kivikautiselle asutukselle. Rannoilla ja välittömässä läheisyydessä on suositeltavaa tehdä tarkkuusinventointi niillä paikoilla, joille kohdistuu nykyisestä poikkeavaa maankäytön suunnittelua tai uudisrakentamista.

A5. Salajärvi–Ruuhijärvi

Aluekuvaus: Ruuhijärven ja Immilän kylät ovat tunnettujen kohteiden määrässä laskettuna koko Lahden tiheimpien muinaisjäännösten esiintymisalueiden kärjessä. Arkeologiset tutkimukset ovat keskittyneet erityisesti Ruuhijärven kylän keskustaan. Immilästä tunnetaan vastaavasti suuri määrä metallinetsijöiden löytöpaikkoja.

Järvien rannoilla on paljon asutusta, mutta siitä huolimatta rakentamatonta maastoa on runsaasti etenkin välittömän rantavyöhykkeen takana. Lainvoimaisessa yleiskaavassa 2030 sekä Salajärven että Ruuhijärven rannat on merkitty pääasiassa rantavyöhykkeeksi (RV/4), jossa rakentamista ohjaa Iso-Kukkasen, Salajärven ja Ruuhijärven rantayleiskaava. Alueet on tarkoitettu etupäässä loma-asunnoille sekä maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi. Yleiskaavaehdotus 2035 noudattaa vuoden 2030 päälinjoja, mutta Ruuhijärven pohjoispäässä maisemalli-

sesti arvokkaan peltoalueen (MA) koko on kasvanut etelään, kohti järvenrantaan.

Arvio ja perustelut: Tunnettujen kohteiden määrän perusteella Salajärven ja Ruuhijärven rannat ovat erittäin potentiaalisia esihistoriallisten asuinpaikkojen ja muiden arkeologiseen kulttuuriperintöön kuuluvien kohteiden esiintymiselle. Alueella tulisi tehdä asemakaavatasoinen tarkkuusinventointi, kun sinne osoitetaan uutta rakentamista tai muuta muuttuvaa maankäyttöä. Arkeologiselle selvitykselle tarkoitettu alue poikkeaa jonkin verran kaavan rantavyöhykealueesta ja on sitä laajempi erityisesti Ruuhijärven ja Immilän kylien kohdalla.

A6. Arrajärvi

Aluekuvaus: Arrajärven länsirannalta sekä Kilpisaaresta tunnetaan useita esihistoriallisia rökkiöitä ja asuinpaikkoja. Arkeologinen inventointi on keskittynyt järven eteläpäässä olevaan Kilpisaareen, josta on tutkimuksissa löytynyt useita rökkiöitä, joista osa on tutkittu kaivauksin (ks. esim. Poutiainen 2002). Aiemmat inventoinnit on tehty tietäntyyppisten muinaisjäännösten tutkimiseen liittyen, ei alueen yleisinventointina.

Lainvoimaisessa yleiskaavassa 2030 Arrajärven rannat on lähes kokonaisuudessaan merkitty maa- ja metsätalousalueiksi (M-22, M-24). Rannoilla on muutamia loma-asuntoalueita (RA-14, RA-15) ja kaksi luonnonsuojelualuetta (SL-33). Vuoden 2035 yleiskaavaehdotus noudattaa 2030 kaavan peruslinjoja, mutta alueen pohjoisosaan on kaavaan lisätty maisemallisesti arvokkaita peltoalueita (MA), jotka jatkuvat osittain Arrajärven rantavyöhykkeelle.

Arvio ja perustelut: Arrajärven rannat ovat kokonaisuudessaan erittäin potentiaalisia paikkoja esihistorialliselle asutukselle aiemman tutkimustiedon perusteella. Muuttuvan maankäytön alueille on tarpeen osoittaa arkeologinen tarkkuusinventointi.

Rantaosayleiskaavan laatiminen alueelle on käynnistynyt vuonna 2024 ja kaavatyön aikana alueelle teetetään arkeologinen inventointi tarvittavassa laajuudessaan.

A7. Sylvöjärvi

Aluekuvaus: Sylvöjärven rantavyöhykkeeltä tai sen läheltä tunnetaan yksi esihistoriallinen asuinpaikka ja yksi löytöpaikka. Järven pohjoispäästä tunnetaan Arrajoen ja Immilän historiallisen ajan myllynpaikat sekä Arrajoen kylätontti, kartano ja kaksi torpanpaikkaa. Aluetta inventoitiin vuoden 2014 Uudenkylän inventoinnin yhteydessä (Tiainen & Takala 2014). Inventointi vanhenee vuonna 2024.

Lahden lainvoimaisessa yleiskaavassa 2030 Sylvöjärven rannat on merkitty suureksi osaksi vapaa-ajan asumiselle varatuiksi loma-asuntoalueiksi (RA-13). Rantavyöhykkeen takana on etupäässä maa- ja metsätalousalueita (M-26, M-27) paitsi järven pohjoispäässä, missä on pieni kylämäisen asutuksen alue (AT-13). Kaakkoisrannalla on julkisten palvelujen ja hallinnon alue (PY-16). Vuoden 2035 yleiskaavaehdotus on yhteneväinen vuoden 2030 kaavan kanssa. Toivonojan kartano ympäristöineen sekä Immilän mylly ovat valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY).

Arvio ja perustelut: Järven rantojen rakentamattomat alueet sekä rantavyöhykkeen välitömän läheisyyden ulkopuoliset alueet tarjoavat korkean potentiaalin sekä esihistoriallisen että historiallisen ajan muinaisjäännösten esiintymiselle tunnettujen kohteiden sekä historiatietojen perusteella. Mikäli alueelle kohdistuu rakentamista tai muuttuvaa maankäyttöä, on paikalla suositeltavaa tehdä asemakaavatasoinen arkeologinen tarkkuusinventointi.

A8. Iso-Kukkanen–Pikku-Kukkanen

Aluekuvaus: Iso-Kukkasen ja Pikku-Kukkasen rannat on osin rakennettu, mutta rantavyöhykkeen takana on rakentamatonta aluetta. Alueen pohjoispäässä oleva Kumian koski on ollut myllypaikkana jo 1500-luvulla ja se on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY). Myös Pikku-Kukkasen luoteiskulmasta on löytynyt myllyn rakenteita. Nastolan kylänpaikka on sijainnut Pikku-Kukkasen etelärannalla. Vastaavasti Iso-Kukkasen etelärannalta on paikannettu rautakautinen tai

historiallisen ajan röykkiöalue. Lisäksi alueella on muutamia metallinetsijöiden löytöpaikkoja, mutta järvien rantoja ei ole koskaan inventoitu systemaattisesti lukuun ottamatta Hattisenrannan asuinalueen inventointia vuonna 2014 (Poutiainen & Tiainen 2014).

Lahden lainvoimaisessa yleiskaavassa 2030 Iso-Kukkasen itärannat on merkitty rantavyöhykkeeksi (RV/4), jossa rakentamista ohjaa Iso-Kukkasen, Salajärven ja Ruuhijärven rantayleiskaava. Vastaavalla alueella (RV/2) Pikku-Kukkasen luoteiskulmassa rakentamista taas ohjaa Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaava. Muutoin rannat on merkitty etupäässä asuin- (A-) ja lähivirkistysalueiksi (VL-). Vuoden 2035 yleiskaavaehdotus noudattaa vuoden 2030 kaavaa.

Arvio ja perustelut: Iso- ja Pikku-Kukkasen rantoja välittömine lähialueineen voi pitää hyvin potentiaalisena alueena erityisesti historiallisen ajan muinaisjäännösten kannalta, vaikka rantoja on ehdittykin rakentaa runsaasti. Nastolan kirkon läheltä paikannetut röykkiöt ja muutamat irtolöydöt antavat aiheen olettaa, että alueella on vielä säilyneitä kohteita. Kirkon ja Nastolan kylätontin sijainti Pikku-Kukkasen rannalla lisäävät potentiaalia. Alueella on syytä tehdä yleisinventointi sekä asemakaavatasoinen tarkkuusinventointi niille paikoille, joille kohdentuu nykyisestä maankäytöstä poikkeavaa toimintaa.

A9. Orrilanmäki

Aluekuvaus: Orrilanmäen asutus on mainittu historian lähteissä jo 1500-luvulla. 1600-luvulla Orrila oli pappilan ratsutila. Kartanon lähellä on vielä etelään viettävää rakentamatonta pelto- maisemaa. Pelloilta on tehty runsaasti yksittäisiä metallinetsintöitä, mutta varsinaista arkeologista tutkimusta paikalla ei ole tehty. Villähteen historiallisen ajan kylätontti on rajattu paikalle karttalähteiden perusteella. Lainvoimaisessa yleiskaavassa 2030 alue on merkitty maisemallisesti arvokkaaksi peltoalueeksi (MA-9) sekä asuinalueeksi (A-41). Vuoden 2035 yleiskaavaehdotus on yhteneväinen vuoden 2030 kanssa, mutta alueen pohjoisosaan

on merkitty täydennysrakentamisen kohde- alue alueellista palvelukeskittymää varten.

Arvio ja perustelut: Irtolöytöjen perusteella on syytä olettaa, että Orrilanmäen pelloilla on säilynyt merkkejä historiallisen ajan rakennuskannasta, minkä vuoksi paikalla on syytä tehdä arkeologinen tarkkuusinventointi, mikäli alueelle kohdistuu rakentamista tai nykyisestä maankäytöstä poikkeavaa suunnittelua.

A10. Riikin ja Konnilan peltoalue

Aluekuvaus: Villähteen rakennetun ympäristön keskelle on jäänyt avoin pelto. Loivasti etelään viettävä pieni peltolohko sijaitsee noin 1,5 kilometriä länteen Erstan kartanolta. Kartano on perustettu jo 1650-luvulla ja se on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY). Pellot on lainvoimaisessa yleiskaavassa 2030 merkitty maisemallisesti arvokkaiksi peltoalueiksi (MA-8). Vuoden 2035 yleiskaavaehdotus on yhteneväinen tämän kanssa.

Arvio ja perustelut: Riikin ja Konnilan pelloilla ei ole tehty arkeologisia tutkimuksia. Erstan kartanon pohjoispuolelta on löytynyt metallinetsinnässä yksi koru. Rakentamattomat pellot ovat potentiaalinen tutkimuskohde, sillä niillä on voinut vielä säilyä kartanoon liittyviä historiallisen ajan rakennusten paikkoja tai irtolöytöjä. Paikalla on syytä tehdä tarkkuusinventointi, mikäli pelloille kohdistuu nykyisestä maankäytöstä poikkeavaa toimintaa.

Kuva 2. Alueeseen kuuluu Nastolan kirkon ympäristö, josta tunnetaan Nastolan kylätontti, röykkiö-alue ja joitakin irtolöytöjä. Ote Senaatin kartastosta (karttalehti XIV 35 vuodelta 1875).

2.2. Vuosina 2014–2023 inventoidut alueet

B1. Nastolan Uudenkylän osayleiskaavainventointi 2014

Tiivistelmä: Inventointialue oli kooltaan noin 6000 hehtaaria ja alkoi litin rajalta länteen rajautuen Uudenkylä, Sylvöjärven ja Immilän kylien alueille. Maastotarkastus kattoi koko alueesta vain pienen osan (ks. karttaliite). Alueelta löytyi neljä esihistoriallista ja yhdeksän historiallisen ajan kohdetta.

Lähde: Tiainen & Takala 2014

Arvio ja perustelut: Inventoinnin jälkeen metallinetsinharrastajat ovat löytäneet etenkin Immilästä useita rautakautisia esineitä. Myös muita kohteita on löydetty. Kaava-alue on kokonaisuudessaan hyvin potentiaalista historiallisen ja esihistoriallisen ajan kohteille. Lisäksi on huomattava, että vuoden 2014 inventoinnissa maastossa kierrettiin vain osa alueesta. Alueelle tulee maankäytön suunnittelun edessä osoittaa arkeologinen inventointi. Tehty inventointi vanhenee vuonna 2024.

B2. Nastolan Hattisenrannan asemakaavainventointi 2014

Tiivistelmä: Hattisenrannan inventointialue oli kooltaan noin 15 hehtaaria ja alue sijoittui Iso-Kukkasen länsirannalle. Kyseessä on kohti itää viettävä kivikkoinen rantakaistale, josta ei tunnettu entuudestaan arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyviä kohteita. Inventoinnissa ei löydetty uusia kohteita.

Lähde: Poutiainen & Tiainen 2014

Arvio ja perustelut: Kaava-alueelle on inventoinnin jälkeen rakennettu useita kesämökkejä. Inventoinnissa alue tutkittiin perusteellisesti, eikä jatkotutkimuksille kaava-alueella ole enää tarvetta.

B3. Valtatie 12 uuden linjauksen inventointi 2015

Tiivistelmä: Inventointi kattoi Valtatien numero 12 uuden linjauksen reitin Nastolasta littiin. Inventoinnin piiriin kuuluivat linjauksen

välittömät lähialueet. Nastolan puolelta löytyi inventoinnissa yksi tervahauta.

Lähde: Tiainen 2015; Tiainen & Jussila 2015

Arvio ja perustelut: Valtatien linjaus on kattavasti inventoitu eikä uusi inventointi ole tarpeen tien linjauksella tai sen lähialueilla ennen inventoinnin vanhenemisaikaa. Inventoinnissa paikannettiin litin puolella historiallisen ajan talonpaikkoja, jotka nykyisen Muinaismuistolain perusteella eivät ole suojelukohteita. Uusi arkeologisen kulttuuriperinnön laki määrittänee ne kuitenkin suojelukohteiksi. Inventointi vanhenee vuonna 2025.

B4. Valtatie 12 Lahden eteläisen kehätien inventointi 2015

Tiivistelmä: Kyseessä oli sittemmin rakennetun tielinjan inventointi noin 13,5 kilometrin matkalla Hollolan–Lahden alueilla. Lahden puolelta inventoinnissa löytyi kolme historiallisen ajan kohdetta.

Lähde: Tiainen & Poutiainen 2015

Arvio ja perustelut: Inventoinnin jälkeen ohikulkutie on rakennettu. Inventoinnissa löytyi muinaisjäännöksiä myös rakennetun tielinjan ulkopuolelta, joten tiealueen ulkopuolisten alueiden maankäytön suunnittelussa niitä koskee inventointitarve vuoden 2025 jälkeen, jolloin tehty inventointi vanhenee.

B5. Vuoden 1918 sisällissodan taistelupaikkojen inventointi 2016

Tiivistelmä: Inventoinnissa tarkastettiin alueelta 1990-luvulla löydetyt sisällissodan aikaiset kaivannot ja mitattiin niille paikkatiedot. Selvitysalue kattoi Radiomäen sekä Urheilukeskuksen välittömän lähialueen sekä niin sanotun Ruolanharjun.

Lähde: Häkälä & Vaden 2016.

Arvio ja perustelut: Kyseessä oli aiempien havaintojen mittausdokumentaatio. Mikäli selvitysalueelle suunnitellaan muuttuvaa maankäyttöä, on paikalla tarpeen tehdä arkeologinen inventointi.

B6. Vuoden 1918 sisällissodan taistelupaikkojen inventointi 2017

Tiivistelmä: Selvitysalue sijaitsi Salpausselän viheralueella Jalkarannantien ja Hämeenlinnantien sekä Kankaankadun ja Urheilukeskusten välissä. Paikalta löytyi 54 taistelukaivantoa 13 erilliseltä alueelta.

Lähde: Häkälä & Sorvali 2017

Arvio ja perustelut: Inventointi oli kattava, mutta vanhentumisajan jälkeen uusi selvitys on tarvittaessa teetettävä erityisesti kohteiden säilyvyyden arvioinnin kannalta. Inventointi vanhenee vuonna 2027. On myös huomattava, että taistelukaivantoja tunnetaan vuoden 1996 inventoinnin mukaan (Takala 1996) myös Kankaankadun länsipuolelta, vaikka kohteita ei ole viety Muinaisjäännösrekisteriin.

B7. Kytölänmäki III alueen asemakaavainventointi 2021

Tiivistelmä: Alasenjärven eteläpuolella sijaitsevan selvitysalueen koko oli noin 50 hehtaaria. Alueelta löytyi kookas kaskiröykkiöalue.

Lähde: Tiainen 2021

Arvio ja perustelut: Arkeologinen selvitys on tehty asemakaavatyötä varten. Löydös on rajattu ja otettu kaavoituksessa huomioon, eikä alueella ole enää tarpeellista tehdä arkeologisia inventointeja. Muinaisjäännöksen tutkimustarvetta on selvitetty erikseen kaavaprosessissa.

B8. Pippo – Kujala – Lotila – Latomäki – Karistonportti alueen asemakaavainventointi 2021

Tiivistelmä: Selvitysalueet sijaitsivat useassa kohdassa Pekanmäen risteuksen ympäristössä. Alueiden yhteiskoko oli noin 2,4 neliökilometriä ja ne olivat etupäässä pienialaisia. Inventoinnissa löydettiin neljä uutta kiinteää muinaisjäännöskohdetta ja lisäksi alueella sijaitsee Järvenpään historiallisen ajan kylätonntti.

Lähde: Kärkkäinen 2021

Arvio ja perustelut: Osaa selvitysalueista on rakennettu voimakkaasti inventoinnin jälkeen. Inventointi oli kattava ja perusteellinen, eikä tarvetta uudelle inventoinnille ole ennen inventoinnin vanhentumisaikaa vuonna 2031. Vanhentumisajan jälkeenkin inventointitarve on syytä harkita huolella.

Kuva 3. Kumpuilevan peltomaiseman keskellä mutkitteleva Koiskalantie Koiskala–Tiiranmäen kaavarunkoalueella. Paikalla tehtiin arkeologinen inventointi (alue B11) vuosina 2021–2022. Kuva: Maanala Oy.

B9. Pippo–Kujala-alueen asemakaavan täydennysinventointi 2023

Tiivistelmä: Kyseessä oli vuonna 2021 inventoidun alueen laajennus, joka oli kooltaan noin 11,3 hehtaaria.

Lähde: Kärkkäinen 2023

Arvio ja perustelut: Pienialainen selvitysalue tutkittiin kattavasti ilman löytöjä. Lisäselvityksille ei ole jatkossa tarvetta.

B10. Karistonmäen asemakaava-alueen ja itäisen Kariston kaavarunkoalueen inventointi 2022

Tiivistelmä: Selvitysalueilla tehtiin kaksi erillistä inventointia. Alueiden yhteenlaskettu koko oli noin 2,3 neliökilometriä. Alueelta löytyi kaksi historiallisen ajan kohdetta.

Lähde: Rahtola & Takala 2022; Takala & Rahtola 2022b

Arvio ja perustelut: Asemakaava-alue ja kaavarunkoalue käytiin läpi kattavasti. Selvityksen vanhenemisajan jälkeen (vuonna 2032) on muuttuvan maankäytön alueet inventoitava uudelleen.

Kuva 4. Karistonmäen inventoinnissa (alue B10) löydettiin tummatulikukkaa, joka on vanhan asutuksen indikaattorikasvi. Kuva: Maanala Oy.

B11. Koiskala–Tiiranmäen kaavarunkoalueen inventointi 2022

Tiivistelmä: Selvitysalue sijaitsee kulttuurimaisemassa ja sieltä löytyi ennestään tunnettujen kohteiden (10 kpl) lisäksi 17 uutta muinaisjäänöstä. Alueen laajuus oli noin 5 neliökilometriä.

Lähde: Rahtola *et al.* 2022

Arvio ja perustelut: Selvitystyö alueella on ollut kattava, mutta muuttuvan maankäytön alueilla on uusi selvitys tarpeen vanhenemisajan jälkeen (vuonna 2032). Sitä ennen on kohteiden tarkkuusinventointia syytä harkita tulevien rakennuskohteiden läheisyydessä.

B12. Laakso–Nikkilän II alueen asemakaavainventointi 2022

Tiivistelmä: Kyseessä oli pienialainen (noin 14 hehtaaria) asemakaavatyötä varten tehty inventointi osin rakennetulla maatalousvaltaisella alueella.

Lähde: Takala & Rahtola 2022a

Arvio ja perustelut: Kaava-alue inventoitiin kattavasti ja sieltä löytyi kaksi historiallisen ajan kohdetta. Rakentamiselle tarkoitetuilta alueilta ei tehty löytöjä. Vanhentumisajan jälkeen (vuonna 2032) rakentamattomien viheralueiden inventoinnin tarpeellisuutta voi harkita.

Kuva 5. Karistonmäen asemakaava-alueita kuvattuna Kariston historiallisen ajan asuinpaikan länsipuolelta. Vanhojen karttojen perusteella paikalla on ollut asutusta 1700–1800-lukujen taitteesta lähtien. Kuva: Maanala Oy.

2.3. Arkeologisesti vähäpotentiaaliset alueet

C1. Katinhätä

Aluekuvaus: Entisen Nastolan kunnan koillis-kulmassa oleva alue on suureksi osaksi rakentamatonta. Korkeat mäet ja niiden väliset kosteikot hallitsevat maisemaa. Alueen länsipäässä on laaja Isosuo. Alueelta ei tunneta muinaisjäännöksiä eikä irtolöytöjä. Aluetta ei ole inventoitu, mutta yksittäisiä ja tuloksettomia tarkastuksia alueelle on tehty 2000-luvun alussa. Lahden lainvoimaisessa yleiskaavassa 2030 alue on suureksi osaksi maa- ja metsätalousaluetta (M-20) ja pieneltä osin kyläaluetta (AT-). Vuoden 2035 yleiskaavan ehdotuksessa ei ole muutoksia nykyiseen kaavaan.

Arvio ja perustelut: Alueen arkeologinen potentiaali on maastonmuotojen ja maaperän perusteella vähäinen, mikä ei sulje pois sitä vaihtoehtoa, etteikö alueella voisi olla esimerkiksi eränkänäntiin tai hiilen-/tervanpoltoon liittyviä nuorehkoja jäänteitä.

C2. Luhtaanmaa

Aluekuvaus: Salajärven ja Kärkijärven sekä Hiekkannummen asuinalueen väliin jää laaja kallioinen metsäalue, jossa on runsaasti pieniä järviä sekä kosteikkoja. Lahden lainvoimaisessa yleiskaavassa 2030 alue on suureksi osaksi maa- ja metsätalousaluetta (M-, MU) ja luonnonsuojelualuetta (SL-). Vuoden 2035 yleiskaavan ehdotuksessa ei ole olennaisia muutoksia nykyiseen yleiskaavaan.

Arvio ja perustelut: Maaston ja maaperän perusteella alueen arkeologinen potentiaali on hyvin vähäinen, mutta siitä huolimatta alueella voi olla esimerkiksi eränkänäntiin tai pyyntiin liittyviä kohteita. Selvitysalueelta Särkijärven pohjoisrannalta on löytynyt historiallisen ajan kalanpyydyksen jäänteet ja Pajulahden urheilupuiston läheltä metallinetsinnässä kaksi rautakautisen korun kappaletta, mutta viimeksi mainitun löytöpaikka vaikuttaa virheelliseltä. Kalliojärven Kumianhaaran koillispuolelta tunnetaan lisäksi luola, joka on kansantarinan mukaan toiminut piilopaikkana Suomen sodan (1808–1809) aikaan.

Aluerajauksen ulkopuolelta, Kärkijärven rannoilta tunnetaan kivikautinen asuinpaikka ja rautakautinen irtolöytö. Rajauksen ulkopuolelle onkin jätetty Kärkijärven, Iso- ja Pikku-Kukkasen sekä Salajärven rantavyöhykkeet kuten myös suurin osa Seestanjoen ja Luhtaanjoen varsista. Näillä paikoilla on sekä tunnettuja arkeologisia kohteita että potentiaalia aiemmin tuntemattomille, historiallisen ja esihistoriallisen ajan kohteille.

C3. Sydänkangas

Aluekuvaus: Kivijärven ja Alasenjärven välissä on hyvin suuria korkeuseroja sisältävä, lähes erämaalta vaikuttava alue. Korkeiden kallioisten mäkien väliin jää muutama pieni järvi sekä laajoja kosteikkoja. Lainvoimaisessa yleiskaavassa 2030 alue on lähes kokonaan maa- ja metsätalousaluetta (M-, MU-) sekä osittain retkeilyaluetta (VR-10). 2035-yleiskaavaehdotus noudattaa nykyistä kaavaa merkinnöiltään.

Arvio ja perustelut: Alueen eteläpuolella, aluerajauksen ulkopuolella, sijaitsee laaja Paakkolanmäen muinaismuistoalue. Alueen sisäpuolelta, Sorvasen rannalta, tunnetaan yksi tarkemmin ajoittamaton ruuhilöytö. Näistä huolimatta alueen arkeologinen potentiaali on alhainen, sillä maastonmuodot ja alueen maaperä eivät ole esihistoriallisen tai historiallisen ajan asutukselle suosiollisia. Täysin ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että alueelta löytyisi esimerkiksi historiallisen ajan pyyntikulttuuriin liittyviä jäänteitä.

Kuva 6. Arkeologisesti vähäpotentiaalisiksi arvioitun alueen C3 maasto on pääosin hyvin jyrkkäpiirteistä. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

C4. Mölänkorpi

Aluekuvaus: Pensuon kylän eteläpuolella sijaitsee laaja kosteikkojen ja kallioisten mäkien rikkoma metsäalue. Lahden lainvoimaisessa yleiskaavassa 2030 alue on kokonaisuudessaan maa- ja metsätalousaluetta (M-9). Vuoden 2035 yleiskaavan ehdotuksessa alueen koillis-kulmaan on lisätty arvokkaan peltoalueen (MA) kaavamerkintä.

Arvio ja perustelut: Alueelta ei tunneta muinaisjäänneksiä. Ainoa lähiseudun tunnettu muinaisjäänne on alueen koillispuolella sijaitseva rajamerkki. Maaperän ja maastonmuotojen perusteella alueella on hyvin heikko arkeologinen potentiaali, mutta siitä huolimatta esimerkiksi yksittäisiä rökkiöitä, rajamerkkejä tai pyyntikulttuuriin liittyviä jäänteitä saattaa paikalla olla.

2.4. Väliaikaiset kiertotalousalueet

K1. Kirviä

Aluekuvaus: Alue rajautuu pohjoisessa Valtatie 12 uuden linjauksen arkeologisen inventoinnin (B3) alueeseen ja kuuluu Nastolan Uudenkylän osayleiskaava-alueen inventoinnin (B1) sisään. Kummassakaan inventoinnissa kiertotalousalueen kohdalla ei kuitenkaan käyty (ks. karttaliite).

Selvitysalue on kooltaan noin 27 hehtaaria ja sijaitsee Kuivannontien ja kuntarajan välisellä alueella. Paikalla on suuria korkeuseroja ja maasto vaihtelee kosteikoista kalliopaljastumiin. Vanhojen karttojen ja ilmakuvienv perusteella alue on historiallisella ajalla ollut suureksi osaksi metsää.

Arvio ja perustelut: Alueelta ei tunneta muinaisjäänneksiä tai irtolöytöjä. Esihistoriallisen tai historiallisen ajan asuinpaikkojen kannalta selvitysalueella ei ole arkeologisen kulttuuriperinnön kannalta potentiaalia. Vastaavanlaisilta alueilta tunnettujen asuinalueiden läheisyydestä, esimerkiksi Nastolan Sopenmäestä, kuitenkin tunnetaan rökkiöitä sekä erilaisia kivirakenteita, minkä vuoksi arkeologinen inventointi on suositeltavaa.

K2. Uudenkylän liittymän alue

Aluekuvaus: Alue sijaitsee Valtatien 12 ja Hedelmätien välissä. Alueen eteläreunaan rajautuu Vt 12 uuden linjauksen arkeologinen inventointi (B3), ja alue kuuluu Nastolan Uudenkylän osayleiskaava-alueen inventoinnin (B1) sisään. Kummassakaan inventoinnissa kiertotalousalueen kohdalla ei käyty. Vuoden 1875 Seenaatin kartalla Kirviän kylä sijaitsee alueen koillispuolella. Peruskarttojen ja ilmakuvienv perusteella alue on ollut enimmäkseen peltoviljelyksessä 2000-luvun alkuun asti.

Arvio ja perustelut: Selvitysalue on alava, peitteisellä maalla oleva ja osin kosteikkomainen ja kooltaan noin 12 hehtaaria. Sen sisältä ei tunneta muinaisjäänneksiä eikä irtolöytöjä, mutta noin 200 metriä sen luoteispuolelta tunnetaan puolustusvarustuksia ja Ylisen Viipurintien linjaus. Alueen arkeologinen potentiaali on heikko, mutta tarkastus on suositeltavaa.

K3. Lemuntien alue

Aluekuvaus: Alue rajautuu Valtatien 12 linjalle koilliskulmastaan. Alueella on voimakkaita korkeuseroja ja alavimmilla kohdilla on useita laskuoja. Vanhojen karttojen ja ilmakuvienv perusteella suurin osa alueesta on ollut metsää, pieni osa peltona. Alueen koko on noin 97 hehtaaria.

Arvio ja perustelut: Maaperän ja maastonmuotojen perusteella kohde ei ole erityisen potentiaalista esihistoriallisen tai historiallisen ajan asuinpaikkojen esiintymisaluetta, mutta vastaavanlaisilta paikoilta tunnetaan historiallisen ajan työ- ja valmistuspaikkoja. Koska alueella ei ole aiemmin tehty arkeologisia inventointeja tai tarkastuksia, inventointi on suositeltavaa.

K4. Pyhäntaka

Aluekuvaus: Kyseessä on noin 17 hehtaarin kokoinen alue. Vanhojen karttojen ja ilmakuvienv perusteella alue on ollut peltoa ja metsää ennen vuosituhaten taitteessa alkanutta maanmuokkausta. Alueelta ei tunneta muinaisjäänneksiä eikä irtolöytöjä.

Arvio ja perustelut: Maa-aineksenottoalue kattaa koko kiertotalousalueen. Alue on tuhoutunut, eikä arkeologiselle inventoinnille ole tarvetta.

K5. Ahtialantien liittymän luoteispuoli

Aluekuvaus: Kyseessä on ohitustien varrella oleva pieni rakentamaton alue, joka on suureksi osaksi metsää. Vanhojen karttojen ja ilmakuvien perusteella osa alueesta on ollut peltoviljelyksessä 1900-luvulla. 2000-luvun ilmakuvien perusteella noin puolella alueesta maanpintaa on muokattu kokonaan. Alueen koko on noin 19 hehtaaria.

Arvio ja perustelut: Alueella ei ole tehty inventointeja tai tarkastuksia eikä sieltä tunneta muinaisjäänöksiä tai irtolöytöjä. Aiemman maankäytön ja alueen puolittaisen tuhoutumisen perusteella inventoinnille ei ole tarvetta.

K6. Niemelänniemi

Aluekuvaus: Alue on Koiskalantien eteläpuolella sijaitseva kapea, noin 14 hehtaarin kaista Niemelänniemen pohjoisreunassa. Se on tällä hetkellä osin peltona, osin metsänä. Vanhojen

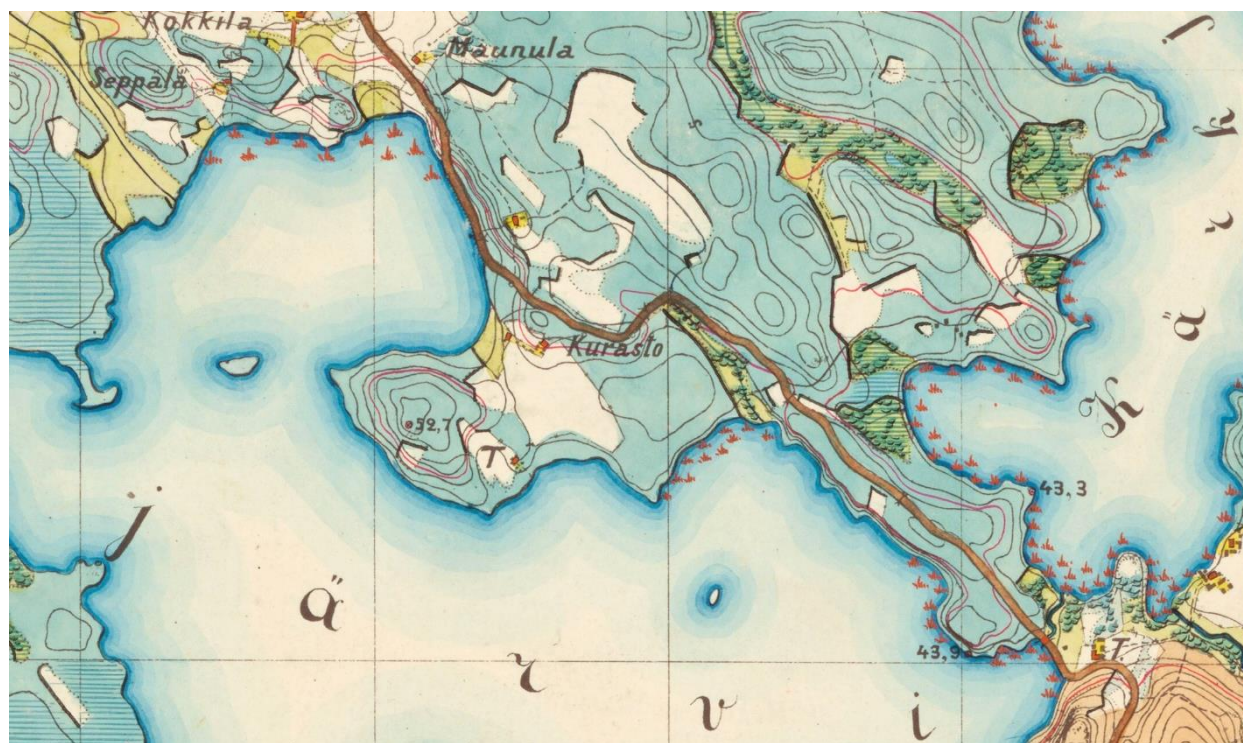
karttojen ja ilmakuvien perusteella alue on ollut samanlaista 1900-luvulta alkaen. Vuoden 1875 Senaatin kartalla paikalla on kaksi taloa.

Arvio ja perustelut: Alueelta ei tunneta muinaisjäänöksiä eikä irtolöytöjä. Läheltä tunnetaan sen sijaan useita löytöpaikkoja ja muinaisjäänöksiä. Alueella on tehty tutkimuksellinen inventointi 2000-luvun alussa sekä yksittäisiä tarkastuksia sen jälkeen. Arkeologinen inventointi on lähilöytöjen sekä alueen voimakkaan potentiaalin vuoksi tarpeen.

K7. Ritomäki

Aluekuvaus: Kyseessä on Erstan Teollisuustien varressa oleva, noin 47 hehtaarin kokoinen alue, joka on suureksi osaksi rakennettua teollisuusaluetta. Vanhojen ilmakuvien ja karttojen perusteella rakentamattomalla eteläpuolella on aiemmin ollut kookas maa-aineksenotto-alue.

Arvio ja perustelut: Alueelta ei tunneta muinaisjäänöksiä eikä irtolöytöjä eikä siellä ole tehty arkeologisia inventointeja. Alueen maankäyttöhistorian ja tuhoutumisasteen perusteella inventoinnille ei ole tarvetta.

Kuva 7. Kiertotalousalue numero 6 sijaitsee kartalle merkittyjen Kuraston talojen kohdalla. Ote Senaatin kartastosta (karttalehti XIV 34 vuodelta 1875).

Kuva 8. Vuoden 2005 ilmakuvasta näkyy, kuinka maata on muokattu kiertotalousalueen numero 5 alalla. Kuvakaappaus Paikkatietoikkunasta.

K8. Kankaanpäänkadun liittymän pohjoispuoli

Aluekuvaus: Valtatien 12 pohjoispuolella oleva, noin 22 hehtaarin kokoinen alue on tasaista peltoa ja metsää. Vanhojen karttojen ja ilmakuvien perusteella peltoviljely on aiemmin ulottunut laajemmallekin. Alueelta ei tunneta muinaisjäännöksiä eikä irtolöytöjä.

Arvio ja perustelut: Pieni osa alueen länsireunasta kuului vuoden 2022 Kariston selvitysalueeseen. Vaikka alueen arkeologinen potentiaali on pieni, on paikalla syytä tehdä arkeologinen tarkastuskäynti.

K9. Metallikadun–Kiskokadun alue

Aluekuvaus: Rautatien ja Nastolantien välissä oleva alue sijaitsee Kujalan jätteenkäsittelylaitoksen pohjoispuolella. Alueen koko on noin 35 hehtaaria. Vanhojen karttojen ja ilmakuvien perusteella alueen itäosa on ollut metsää ja länsipäässä on sijainnut maa-aineksenotto-alue. Alueen länsiosa on nykyään täysin maankäyttöhankkeiden muokkaama. Alueelta ei tunneta muinaisjäännöksiä eikä irtolöytöjä.

Arvio ja perustelut: Selvitysalueetta ei ole inventoitu. Vaikka osa alueesta on tuhoutunut, on paikalla syytä tehdä arkeologinen tarkastuskäynti.

K10. Ajoharjoittelurata

Aluekuvaus: Kyseessä on ajoharjoitteluradan kohdalla oleva, noin 13 hehtaarin kokoinen alue. Alueelta ei tunneta muinaisjäännöksiä eikä irtolöytöjä. Alue on kokonaan rakennettu pieniä metsäalueita lukuun ottamatta. Vanhojen karttojen ja ilmakuvien mukaan paikalla on ollut aiemmin myös maankaatopaikka sekä maa-aineksenottoalueita.

Arvio ja perustelut: Alue on rakennettu ja maaperä muokattu eikä arkeologiselle selvitykselle ole tarvetta.

K11. Pippo

Aluekuvaus: Kyseessä on noin 25 hehtaarin kokoinen alue ohitustien itäpuolella. Alueen keskellä sijaitsee yksi kiinteä muinaisjäännös (hiilimiilu).

Arvio ja perustelut: Alue sisältyi vuoden 2021 arkeologiseen inventointiin eikä uudelle selvitykselle ole tarvetta.

K12. Pippo

Aluekuvaus: Kyseessä on pieni, noin 10 hehtaarin kokoinen alue ohitustien itäpuolella Pippo–Kujalan-alueella.

Arvio ja perustelut: Selvitysalue sisältyi vuoden 2021 arkeologiseen inventointiin eikä uudelle selvitykselle ole tarvetta.

K13. Pippo

Aluekuvaus: Noin 57 hehtaarin kokoinen alue sijaitsee ohitustien itäpuolisella teollisuusalueella.

Arvio ja perustelut: Selvitysalue sisältyi vuoden 2021 arkeologiseen Pippo–Kujalan inventointiin ja osin myös vuoden 2015 Lahden eteläisen ohitustien inventointiin. Uudelle selvitykselle ei ole tarvetta.

K14. Näkkimistö

Aluekuvaus: Kyseessä on lähellä Orimattilan rajaa Maijanojan varrella sijaitseva alava, osittain suota ja osittain peltoa oleva alue.

Alue on kooltaan noin 22 hehtaaria. Alueelta ei tunneta irtolöytöjä eikä muinaisjäännöksiä, mutta läheisyydestä tunnetaan useita asuinpaikkoja sekä suolöytöjä. Vanhojen karttojen ja ilmakuvien perusteella alue on ollut metsää, jossa ei ole ollut merkittävää maankäyttöä.

Arvio ja perustelut: Aluetta ei ole aiemmin inventoitu tai tutkittu, mutta arkeologinen potentiaali on poikkeuksellisen suuri. Alueella on tehtävä tarkkuusinventointi. Kiertotalousalue sijaitsee arkeologisesti erityisen potentiaaliseksi määritellyn alueen A1 sisällä.

K15. Renkomäen liittymän kaakkoispuoli

Aluekuvaus: Noin 23 hehtaarin kokoinen alue sijaitsee Renkomäen liittymän kaakkoispuolella. Alue on kahdessa osassa. Alueen pohjoisempi osa on peltoa, kun taas eteläisempi osa Lakkitehtaantien varrella on osittain rakennettua ja osittain rakentamatonta metsämaastoa.

Vanhojen karttojen ja ilmakuvien perusteella nykyinen pelto on ollut myös aiemmin peltona ja metsämaa metsänä. Alueelta ei tunneta muinaisjäännöksiä eikä irtolöytöjä. Pohjoispuolella sijaitsee vanha Renkomäen kylätontti, jonka laajuutta ei ole tarkastettu maastossa.

Arvio ja perustelut: Alueella tehtiin arkeologisia tutkimuksia 1990-luvulla Renkomäen eritasoliittymän ja kauppakesittymän rakentamisiin liittyen, mutta alueella on syytä tehdä arkeologinen inventointi, jossa keskitytään kivi-kauden sekä historiallisen ajan löytöihin.

K16. Helsingintien länsipuolen teollisuusalue

Aluekuvaus: Helsingintien länsipuolella oleva alue on noin 31 hehtaarin kokoinen. Alue on osittain peltoa ja osittain metsää. Vuosien 1874–1875 Senaatin kartan mukaan alueella on ollut kaksi rakennusta.

Arvio ja perustelut: Alueelta ei tunneta muinaisjäännöksiä eikä irtolöytöjä, mutta paikallisten asukkaiden muistitiedon mukaan alueella olisi kivirakenteita, minkä vuoksi arkeologinen inventointi on tarpeen. Kiertotalousalue sijaitsee arkeologisesti erityisen potentiaaliseksi määritellyn alueen A2 sisällä.

K17. Rälssin teollisuusalue

Aluekuvaus: Noin 45 hehtaarin kokoinen alue sijaitsee Eteläisen kehätien eteläpuolella. Alueella on peltoja, metsää sekä korkealle kohoavia kallioisia mäkiä. Vanhojen karttojen ja ilmakuvien mukaan maankäyttö on jatkunut paikalla samanlaisena. Alueen itäpuolella on vuosien 1874–1875 Senaatin kartalla Rälssin talo.

Arvio ja perustelut: Alueen aivan pohjoisimmat osat on käyty läpi vuoden 2015 eteläisen kehätien inventoinnissa. Alueelta ei tunneta muinaisjäännöksiä eikä irtolöytöjä, mutta paikallisen muistitiedon mukaan kallioisilla mäillä olisi ollut kivirakenteita, minkä vuoksi arkeologinen tarkastus on tarpeen. Kiertotalousalue sijaitsee arkeologisesti erityisen potentiaaliseksi määritellyn alueen A2 sisällä.

K18. Lasitehtaan alue

Aluekuvaus: Metsä-Hennalan asuinalueen, Lasitien ja rautatien välissä oleva alue on noin 51 hehtaarin kokoinen. Alue on suureksi osaksi rakennettua teollisuusaluetta, mutta idässä on peltoja ja koillisessa alue rajautuu Halkomäkeen. Alueelta ei tunneta muinaisjäännöksiä eikä irtolöytöjä eikä paikalla ole tehty arkeologista inventointia.

Arvio ja perustelut: Vanhojen karttojen ja ilmakuvien mukaan viljelys on jatkunut eteläisimmässä osassa 1900-luvun. Vuosien 1874–1875 Senaatin kartalla eteläpuolen pellon kohdalle on merkitty kaksi rakennusta. Halkomäeltä tiedetään louhitun kiviä Hennalan varuskunnan tarpeisiin 1910-luvulla. Näiden tietojen tarkistamisen vuoksi alueella on tarpeen tehdä arkeologinen tarkastuskäynti.

Kuva 9. Kiertotalousalueen numero 7 eteläosassa on kookas maa-aineksenottoalue. Ote vuoden 1991 peruskartoilta (karttalehdet 3111 06 ja 3111 05).

3. Yhteenveto

Arkeologisen esiselvityksen ensimmäisenä tarkoituksena oli valita alueet, joilla arkeologinen inventointi tai muu selvitys on tehtävä kaavoituksen yhteydessä. Tällaisia aluekokonaisuuksia löytyi yhteensä kymmenen (A1–10). Alueet vaihtelivat laajoista järvenranta-alueista pieniin ja vielä rakentamattomiin peltolohkoihin. Jokaisen valinta on perusteltu erikseen arkeologiselta kannalta, mutta valintaan on vaikuttanut myös oletus alueiden kiinnostavuudesta maankäytön suhteen.

Toisekseen esiselvityksessä käytiin läpi Lahden kaupungin alueella viimeisen kymmenen vuoden aikana tehdyt arkeologiset inventoinnit ja arvioitiin alueiden tutkimustarve tulevaisuutta varten. Inventointeja on tehty niin kaavahankkeisiin kuin valtatie rakennushankkeisiin liittyen. Lisäksi Lahden keskustassa on kartoitettu sotahistoriallisia kohteita tutkimusnäkökulmasta. Inventointikohteita oli kaikkiaan 12 (B1–12), joista osa vanhenee kuluvan vuoden aikana.

Kolmanneksi esiselvityksessä on esitetty neljä aluekokonaisuutta (C1–4), joiden arkeologista potentiaalia voi pitää heikkona nykytietämyksen perusteella ja nykylainsäädännön määrittämien suojelukohteiden kannalta. Alueet ovat rakentamattomia ja lähes erämaihin vertautuvia alueita taajamatoimintojen ulkopuolella.

Neljäntenä arviointikohteena olivat Lahden yleiskaavassa 2035 tutkitut rakentamisen kiertotalouden väliaikaiset tukitoimintoalueet. Alueiden maankäyttö voi näillä 19 rakentamattomalla alueella (alueet K1–18, joista alue K15 jakautuu kahteen osaan) muuttua nykyisestä ennen alueiden asemakaavoitusta ja tarkempien selvitysten laatimista, minkä takia kohteiden arkeologinen potentiaali on tarpeellista selvittää ennakoivasti. Tässä selvityksessä väliaikaisista rakentamisen kiertotalouden tukitoi-

minta-alueista on käytetty termiä kiertotalousalue tai väliaikainen kiertotalousalue. Tämän raportin perusteella yhteensä 11 väliaikaisella kiertotalousalueella (alueet K1–3, K6, K8, K9 ja K14–18) on tehtävä arkeologinen selvitys ennen maankäytön alkamista.

Lopuksi on syytä huomauttaa, että potentiaalisia inventoitavia alueita kaupungissa olisi useita tässä esiteltyjen lisäksi. Raportissa on kuitenkin haluttu nostaa esiin kaikkein potentiaalisimmat alueet sekä alueet, joiden inventointitiedot ovat vanhentuneet tai vanhentumassa ja joille maankäytön paineiden voi ajatella kohdistuvan. Museo löytänee lausuntotyössään useita muitakin alueita, joihin ehdottaa inventointia.

Myös vähäpotentiaalisia alueita kaupungista voisi esittää useita, mutta varsinkaan pienialaisten tai taajamatoimintojen sisään jäävien puistikoiden tai muiden kohteiden osoittaminen tässä yhteydessä ei olisi mielekästä. Raportissa on haluttu nostaa esiin muutama laaja aluekokonaisuus esimerkinomaisesti. Lopulta inventointitarpeen määrittely jää museon tehtäväksi näilläkin alueilla.

Näistä tulkintaongelmista huolimatta toivomme, että esiselvitys palvelisi mahdollisimman hyvin kaavoittajan työtä.

Lahdessa 6.3.2024

Hannu Takala
arkeologi, FT, dos

Siiri Tuomenoja
arkeologi, FM

Maanala Oy

4. Lähteet

Sähköiset lähteet:

Geologian tutkimuskeskuksen ylläpitämä Maankamara-karttapalvelu. [<https://gtkdata.gtk.fi/maankamara/>]

Museoviraston ylläpitämä Muinaisjäännösrekisteri. [www.kyppi.fi]

Museoviraston ylläpitämä Valtakunnallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen sivusto. [www.rky.fi]

Maanmittauslaitoksen ylläpitämä Paikkatietoikkuna-karttapalvelu. Ilmakuvia julkaistu Lahden kaupungin alueelta vuosilta 1933–2022. [www.paikkatietoikkuna.fi]

Kenttäyöraportit:

Adel, Vadim & Lahelma, Antti 2002. *Lahti, arkeologinen täydennysinventointi*. Lahden kaupunginmuseumuseo. Museoviraston arkisto.

Häkälä, Piritta & Sorvali, Eetu 2017. *Lahti, 1918 taistelupaikkojen inventointi*. Lahden kaupunginmuseumuseo, Arkeologian yksikkö. Museoviraston arkisto.

Häkälä, Piritta & Vadén, Anna-Riikka 2016. *Lahden 1918 taistelupaikkojen kartoitus*. Lahden kaupunginmuseumuseo / Päijät-Hämeen maakuntamuseumuseo. Museoviraston arkisto.

Kärkkäinen, Sinikka 2023. *Lahti. Pippo–Kujala. Arkeologinen täydennysinventointi 2023*. Heilu Oy. Museoviraston arkisto.

Kärkkäinen, Sinikka 2021. *Lahti. Pippo – Kujala – Lotila – Latomäki – Kariston portti, arkeologinen inventointi*. Heilu Oy. Museoviraston arkisto.

Poutiainen, Hannu 2000. *Nastola Kilpisaari 1. Esihistoriallisen asuinpaikan arkeologinen koe-kaivaus*. Lahden kaupunginmuseumuseo. Museoviraston arkisto.

Poutiainen, Hannu 2008. *Nastola, Luoteisosien arkeologinen osayleiskaavainventointi*. Lahden kaupunginmuseumuseo.

Poutiainen, Hannu & Tiainen, Teemu 2014. *Nastola. Hattisenrannan asemakaava-alueen muinaisjäännösinventointi 2014*. Mikroliitti Oy. Museoviraston arkisto.

Rahtola, Johanna & Takala, Hannu 2022. *Lahti. Karistonmäen asemakaava-alue. Arkeologinen inventointi 2022*. Maanala Oy. Museoviraston arkisto.

Rahtola, Johanna; Tokoi, Arttu; Laakso, Ville & Takala, Hannu 2022. *Lahti. Koiskala–Tiiranmäen kaavarunkoalue. Arkeologinen inventointi 2021–2022*. Maanala Oy. Museoviraston arkisto.

Takala, Hannu 1996. *Selvitys sisällissodan (1918) taistelupaikkojen kartoituksesta Lahdessa*. Lahden kaupunginmuseumuseo. Museoviraston arkisto.

Takala, Hannu & Malinen, Anssi 2002. *Hollolan ja Lahden Okeroisten kylän arkeologinen prospektointi 2002*. Lahden kaupunginmuseumuseo. Museoviraston arkisto.

Takala, Hannu & Rahtola, Johanna 2022a. *Lahti. Nikkilä, Rengaskatu, Metsä-Pekkalantie, Laakso-Nikkilä II. Asemakaava-alueen arkeologinen inventointi 2022*. Maanala Oy. Museoviraston arkisto.

Takala, Hannu & Rahtola, Johanna 2022b. *Lahti. Itäisen Kariston kaavarunkoalueen arkeologinen inventointi 2022*. Maanala Oy. Museoviraston arkisto.

Tiainen, Teemu 2021. *Lahti. Kytölä III asemakaava-alueen arkeologinen inventointi*. Heilu Oy. Museoviraston arkisto.

Tiainen, Teemu 2015. *Nastola–liitti. Uusikylä–Tillola. Vt. 12 uuden linjauksen muinaisjäännösinventointi 2015*. Mikroliitti Oy. Museoviraston arkisto.

Tiainen, Teemu & Jussila, Timo 2015. *Lisäys vuoden 2015 Nastola–liitti. Uusikylä–Tillola. Vt. 12 uuden linjauksen muinaisjäännösinventointiin*. Mikroliitti Oy. Museoviraston arkisto.

Tiainen, Teemu & Poutiainen, Hannu 2015. *Lahti. Vt 12 eteläinen kehätie muinaisjään-
nösinventointi 2015*. Mikroliitti Oy. Museovi-
raston arkisto.

Tiainen, Teemu & Takala, Hannu 2014. *Nas-
tola. Uudenkylän osayleiskaava-alueen ar-
keologinen inventointi 26.5.–25.6.2014*. Lah-
den museot / Päijät-Hämeen maakuntamuseo.
Museoviraston arkisto.

Tikkala, Esko & Taipale, Päivi & Sorvali, Eetu
2012. *Päijät-Hämeen maakuntakaava. Histori-
allisen ajan muinaisjäännösten inventointi*.
Lahden kaupunginmuseo. Museoviraston ar-
kisto.

Kirjallisuus:

Airas, Päivi (toim.) 2020. *Nastolan kulttuuriym-
päristöselvitys*. Lahden museot.

Eager, Henrik 2006. *Päijät-Hämeen rakennettu
kulttuuriympäristö*. Päijät-Hämeen liitto.

Lahelma, Antti (toim.) 2002. *Porvoonjoen ylä-
juoksun esihistoriallisia ja kulttuurihistoriallisia
kohteita*. Lahden kaupunginmuseo.

Mäkelä, Anneli & Sarvas, Anja 1979. *Nastolan
historia 1*. Nastolan kunta.

Palmgren, Ulla (toim.) 2006. *Lahden historia
4:2. Lahden kulttuurilaitosten historia 2, teat-
teri, orkesteri, museo ja kulttuuritoimi*. Lahden
kaupunki.

Poutiainen, Hannu (toim.) 2002. *Sukupolvien
maisema. Porvoonjoen kulttuurimaiseman
syntyvaiheita*. Lahden kaupunginmuseo.

Takala, Hannu 2004. *Lahden Ristola ja Etelä-
Suomen varhaisin jääkauden jälkeinen asutus*.
Lahden kaupunginmuseo.

Takala, Hannu; Ojala, Sini; Kuhanen, Ilkka &
Lahtinen, Anu (toim.) 2022. *Hyvä paikka – Ai-
kakaaria Päijät-Hämeen historiaan*. Lahden
historiallisen museon julkaisuja 15.

Takala, Hannu; Häkälä, Piritta; Vaden, Anna-
Riikka & Sorvali, Eetu 2018. *Kiveltä kivelle – Si-*

*sällissodan taistelupaikat arkeologisena tutki-
muskohteena Lahdessa*. Muinaistutkija
3/2018, 21–36.

Takala, Hannu 2018. *Taistelu Lahdesta 1918*.
Lahden historiallisen museon julkaisuja 11.

Takala, Hannu 2016. *Salpausselkä sodan näyt-
tämönä: Lahden taistelu 1918*. Kaikkien aiko-
jen Salpausselkä, Päijät-Hämeen tutkimus-
seura 2016, 96–103.

Takala, Hannu 2004. *Lahden Ristola ja Etelä-
Suomen varhaisin jääkauden jälkeinen asutta-
minen*. Lahden kaupunginmuseo.

Karttalähteet:

Peruskartta 1:20 000. *Karttalehti 3111 02*. Pai-
nettu vuosina 1963, 1978, 1983, 1991 ja 1998.
Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1:20 000. *Karttalehti 3111 03*. Pai-
nettu vuosina 1963, 1978, 1983, 1992 ja 1998.
Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1:20 000. *Karttalehti 3111 05*. Pai-
nettu vuosina 1964, 1976, 1983, 1991 ja 1998.
Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1:20 000. *Karttalehti 3111 06*. Pai-
nettu vuosina 1964, 1978, 1983, 1991 ja 1998.
Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1:20 000. *Karttalehti 3111 08*. Pai-
nettu vuosina 1964, 1970, 1978, 1983, 1991 ja
1998. Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1:20 000. *Karttalehti 3111 09*. Pai-
nettu vuosina 1964, 1978, 1983, 1991 ja 1998.
Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1:20 000. *Karttalehti 3111 11*. Pai-
nettu vuosina 1964, 1978, 1991 ja 1998. Maan-
mittauslaitos.

Peruskartta 1:20 000. *Karttalehti 3111 12*. Pai-
nettu vuosina 1964, 1978, 1991 ja 1998. Maan-
mittauslaitos.

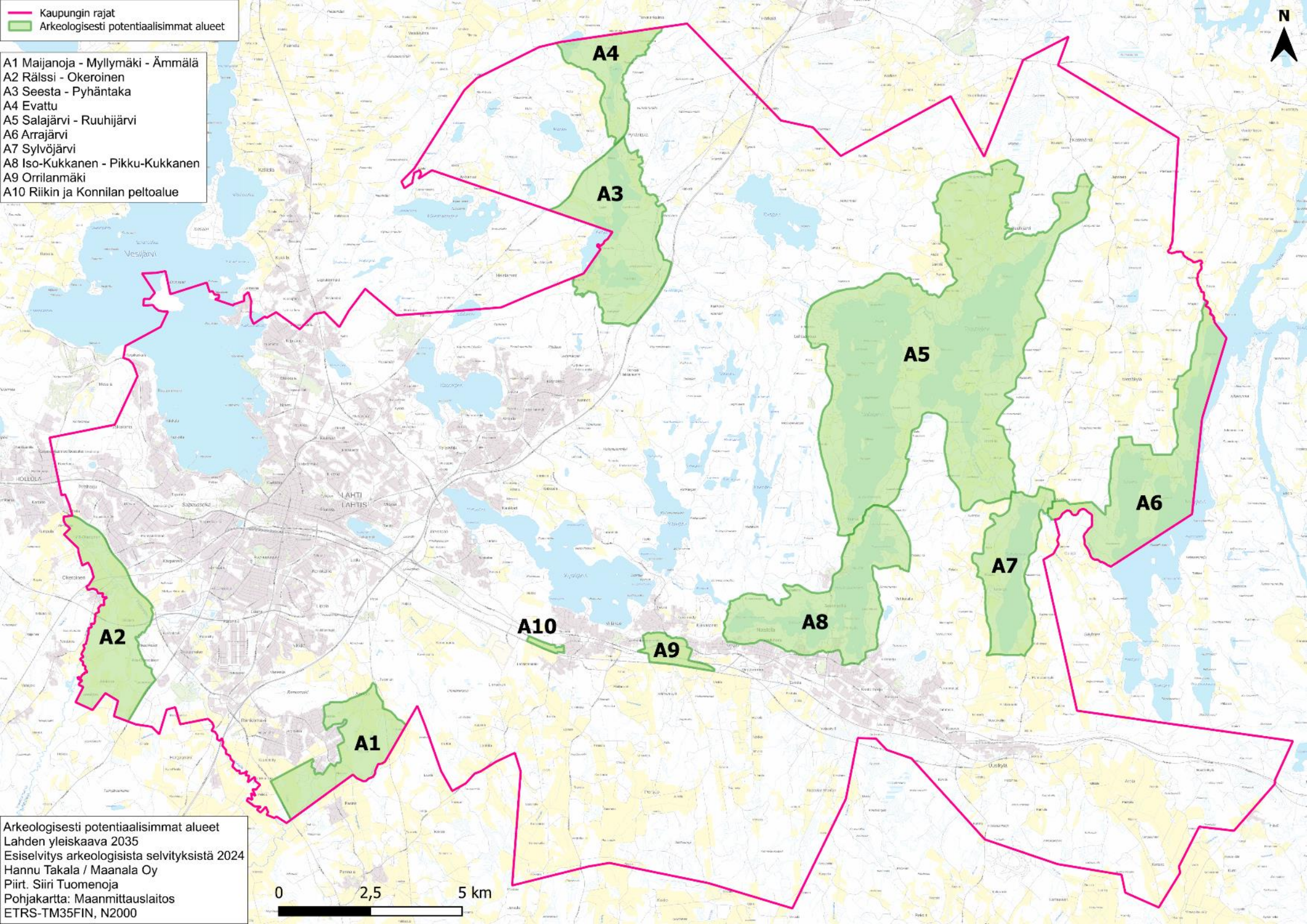
- Peruskartta 1:20 000. *Karttalehti 3112 01*. Painettu vuosina 1965, 1980, 1990 ja 1994. Maanmittauslaitos.
- Peruskartta 1:20 000. *Karttalehti 3112 04*. Painettu vuosina 1965, 1980, 1990 ja 1994. Maanmittauslaitos.
- Peruskartta 1:20 000. *Karttalehti 3112 07*. Painettu vuosina 1965, 1976, 1980 ja 1989. Maanmittauslaitos.
- Peruskartta 1:20 000. *Karttalehti 3112 10*. Painettu vuosina 1965, 1980 ja 1989. Maanmittauslaitos.
- Senaatin kartta 1873–1874. *Karttalehti XIII 34*. 1:21 000. Maanmittaushallituksen ja Maataloustoimikunnan sarjat, Kansallisarkisto.
- Senaatin kartta 1874–1875. *Karttalehti XIII 35*. 1:21 000. Maanmittaushallituksen ja Maataloustoimikunnan sarjat, Kansallisarkisto.
- Senaatin kartta 1874–1875. *Karttalehti XIV 33*. 1:21 000. Maanmittaushallituksen ja Maataloustoimikunnan sarjat, Kansallisarkisto.
- Senaatin kartta 1875. *Karttalehti XIV 34*. 1:21 000. Maanmittaushallituksen ja Maataloustoimikunnan sarjat, Kansallisarkisto.
- Senaatin kartta 1875. *Karttalehti XIV 35*. 1:21 000. Maanmittaushallituksen ja Maataloustoimikunnan sarjat, Kansallisarkisto.
- Senaatin kartta 1875. *Karttalehti XIV 36*. 1:21 000. Maanmittaushallituksen ja Maataloustoimikunnan sarjat, Kansallisarkisto.
- Senaatin kartta 1876–1877. *Karttalehti XV 35*. 1:21 000. Maanmittaushallituksen ja Maataloustoimikunnan sarjat, Kansallisarkisto.
- Senaatin kartta 1876–1877. *Karttalehti XV 36*. 1:21 000. Maanmittaushallituksen ja Maataloustoimikunnan sarjat, Kansallisarkisto.
- Senaatin kartta 1876–1877. *Karttalehti XVI 35*. 1:21 000. Maanmittaushallituksen ja Maataloustoimikunnan sarjat, Kansallisarkisto.

5. Karttaliite

1. Arkeologisesti potentiaalisimmat alueet (A), yleiskartta
2. Alue A1, lähikartta
3. Alue A2, lähikartta
4. Alue A3, lähikartta
5. Alue A4, lähikartta
6. Alue A5 eteläpuoli, lähikartta
7. Alue A5 pohjoispuoli, lähikartta
8. Alue A6, lähikartta
9. Alue A7, lähikartta
10. Alue A8, lähikartta
11. Alue A9, lähikartta
12. Alue A10, lähikartta
13. Vuosina 2014–2023 inventoidut alueet (B), yleiskartta
14. Vanhan Nastolan inventointialueet, lähikartta
15. Länsi-Lahden inventointialueet, lähikartta
16. Arkeologisesti vähäpotentiaaliset alueet (C), yleiskartta
17. Alue C1, lähikartta
18. Alue C2 eteläpuoli, lähikartta
19. Alue C2 pohjoispuoli, lähikartta
20. Alue C3, lähikartta
21. Alue C4, lähikartta
22. Väliaikaiset kiertotalousalueet (K), yleiskartta
23. Vanhan Nastolan väliaikaiset kiertotalousalueet, lähikartta
24. Pohjois-Lahden väliaikaiset kiertotalousalueet, lähikartta
25. Keski-Lahden väliaikaiset kiertotalousalueet, lähikartta
26. Länsi-Lahden väliaikaiset kiertotalousalueet, lähikartta
27. Yleiskartta kaikista selvitysalueista

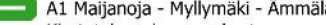

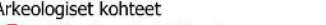
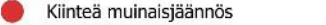

Kaupungin rajat
Arkeologisesti potentiaalisimmat alueet

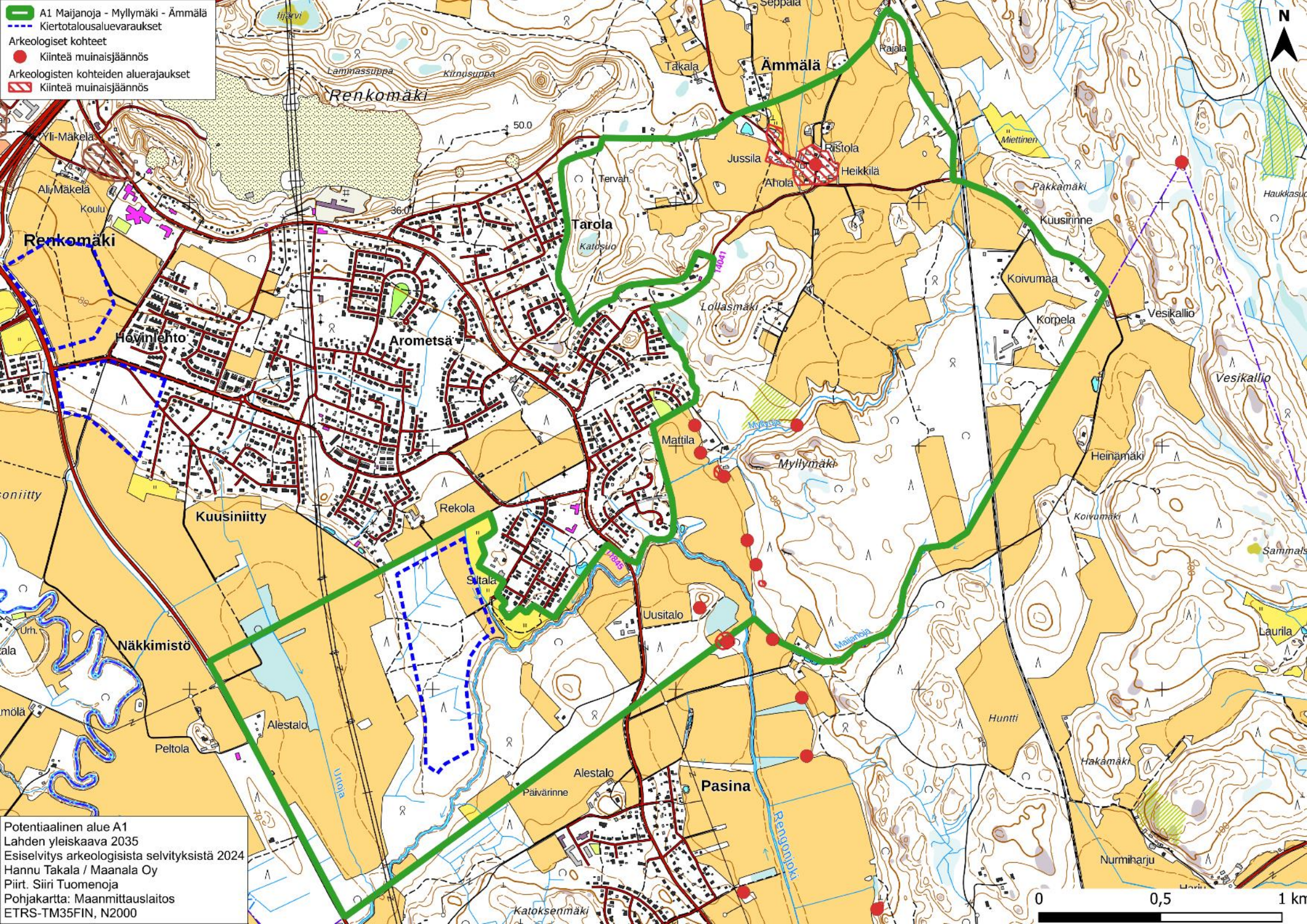
- A1 Maijanoja - Myllymäki - Ämmälä
- A2 Rälssi - Okeroinen
- A3 Seesta - Pyhäntaka
- A4 Evattu
- A5 Salajärvi - Ruuhijärvi
- A6 Arrajärvi
- A7 Sylvöjärvi
- A8 Iso-Kukkanen - Pikku-Kukkanen
- A9 Orrilanmäki
- A10 Riikin ja Konnilan peltoalue

Arkeologisesti potentiaalisimmat alueet
Lahti yleiskaava 2035
Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
Hannu Takala / Maanala Oy
Piirt. Siiri Tuomenoja
Pohjakartta: Maanmittauslaitos
ETRS-TM35FIN, N2000

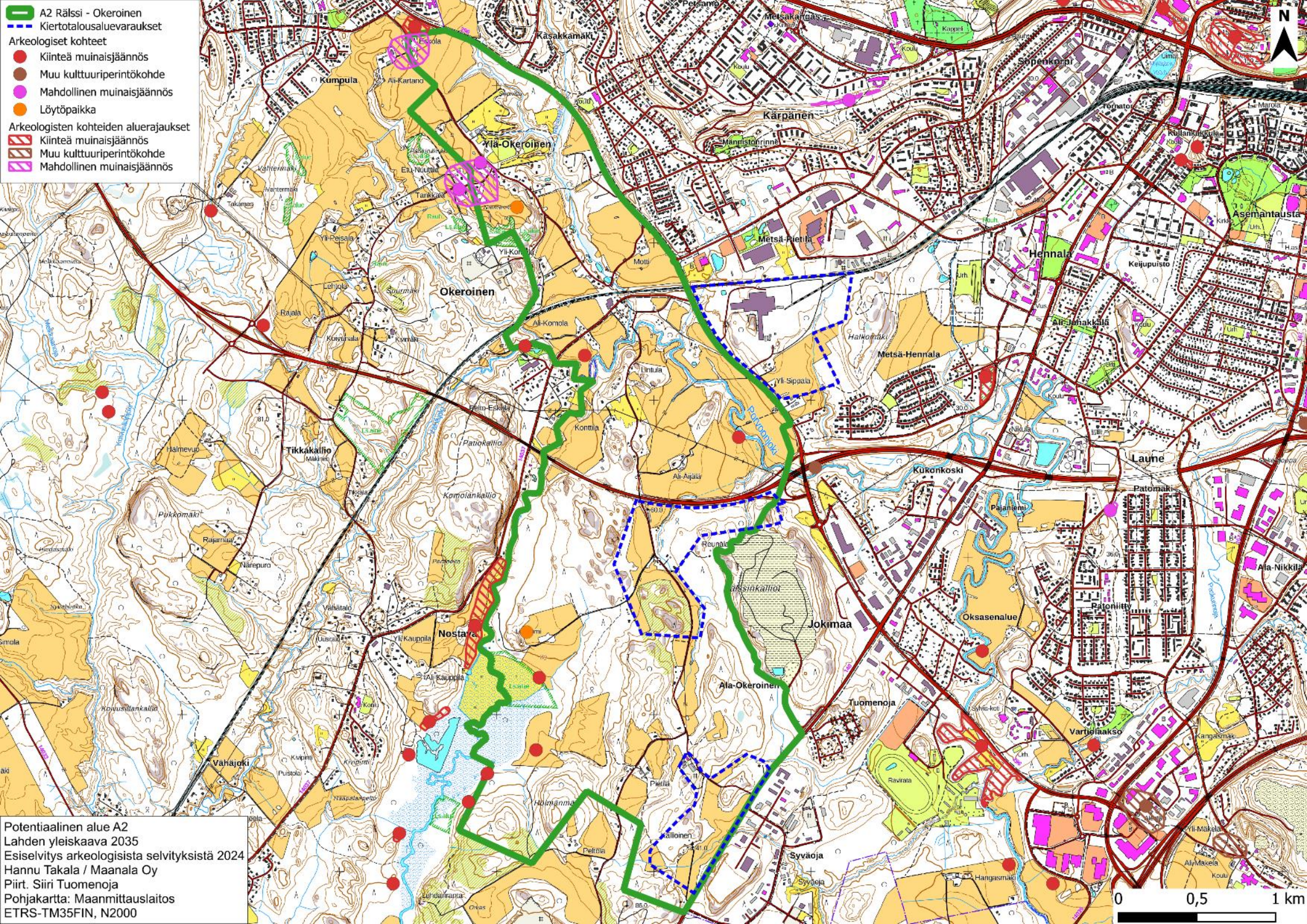
0 2,5 5 km

- A1 Maajanoja - Myllymäki - Ämmälä
- Kiertotalousaluevaraukset
- Arkeologiset kohteet
- Kiinteä muinaisjäännös
- Arkeologisten kohteiden aluerajaukset
- Kiinteä muinaisjäännös

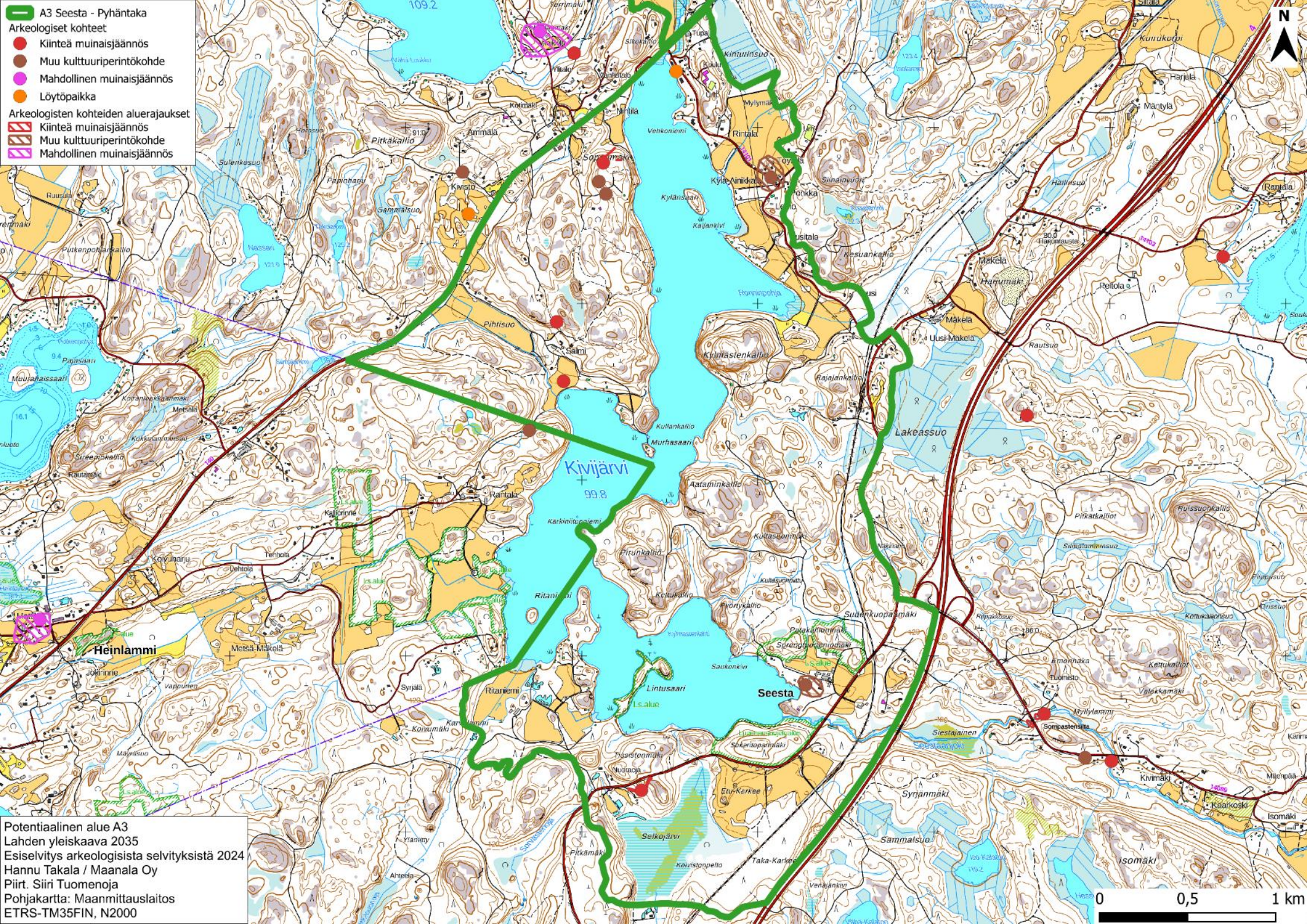

Potentiaalinen alue A1
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piirt. Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

- A2 Rälssi - Okeroinen
- Kiertotalousaluevaraukset
- Arkeologiset kohteet**
- Kiinteä muinaisjäännös
- Muu kulttuuriperintökohde
- Mahdollinen muinaisjäännös
- Löytöpaikka
- Arkeologisten kohteiden aluerajaukset**
- Kiinteä muinaisjäännös
- Muu kulttuuriperintökohde
- Mahdollinen muinaisjäännös

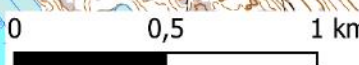

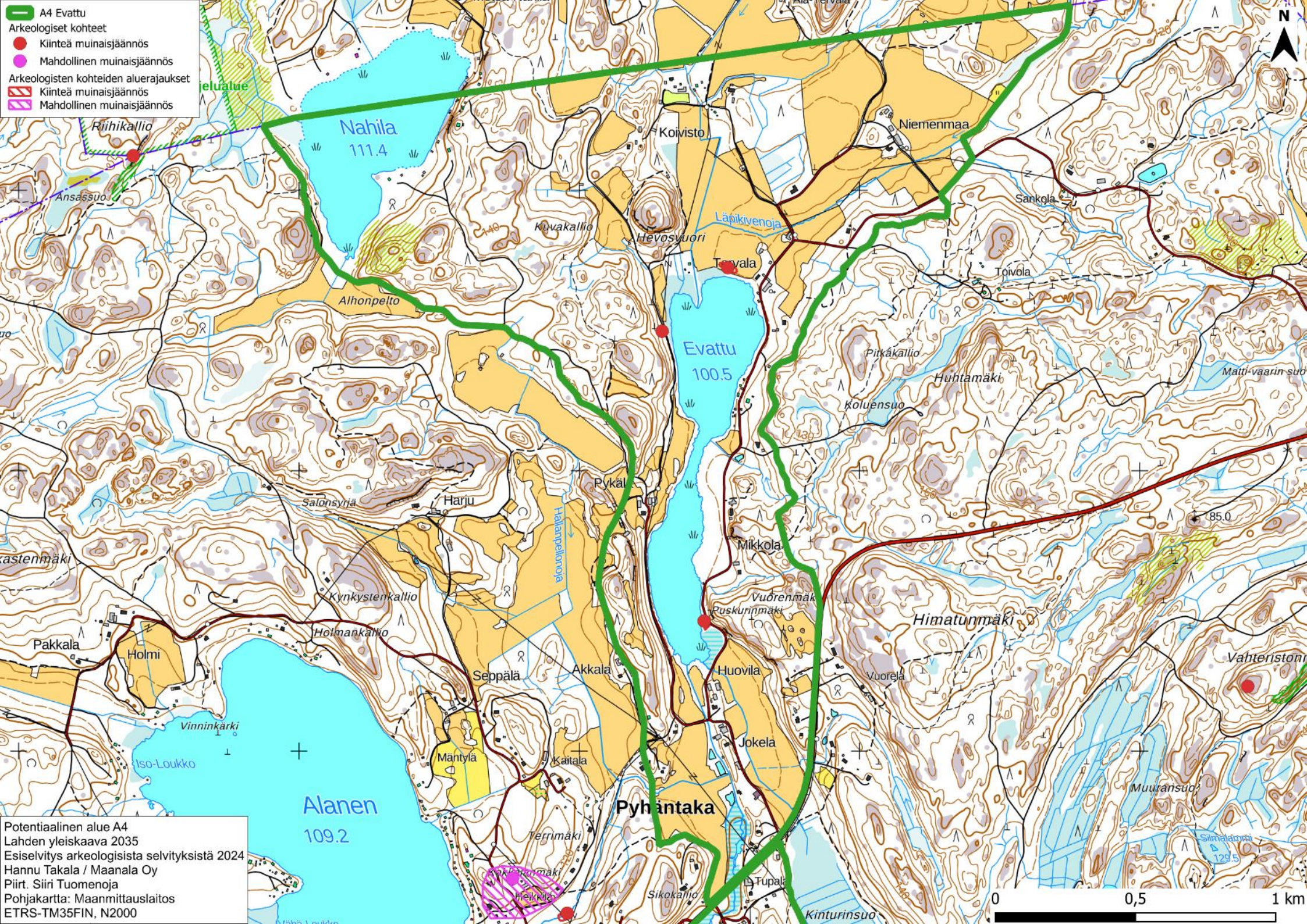
Potentiaalinen alue A2
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piirt. Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

- A3 Seesta - Pyhäntäka**
- Arkeologiset kohteet**
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohde
 - Mahdollinen muinaisjäännös
 - Löytöpaikka
- Arkeologisten kohteiden aluerajaukset**
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohde
 - Mahdollinen muinaisjäännös

Potentiaalinen alue A3
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piirt. Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

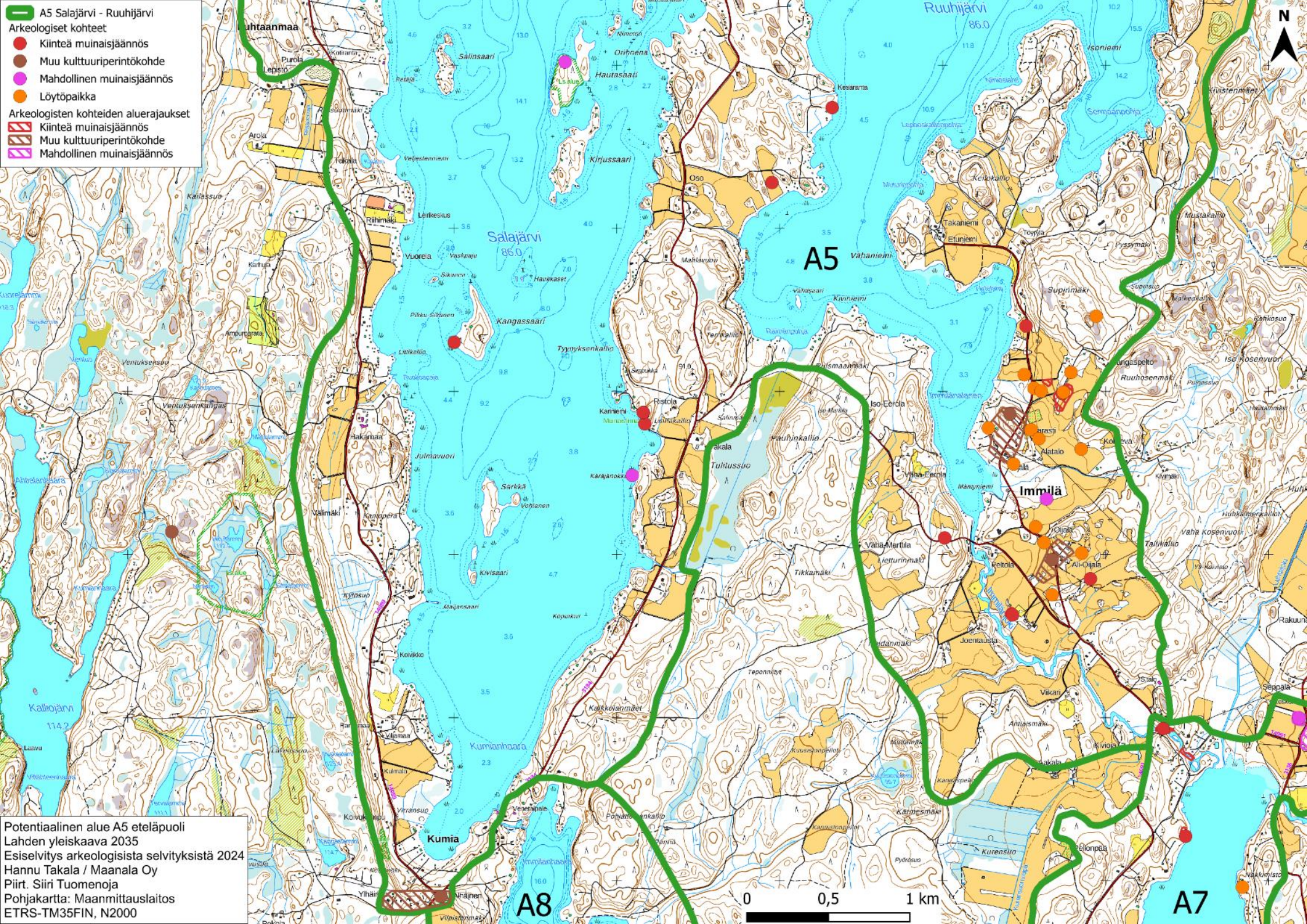

- A4 Evattu**
- Arkeologiset kohteet
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Mahdollinen muinaisjäännös
- Arkeologisten kohteiden aluerajaukset
- ▨ Kiinteä muinaisjäännös
 - ▨ Mahdollinen muinaisjäännös

Potentiaalinen alue A4
Lahden yleiskaava 2035
Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
Hannu Takala / Maanala Oy
Piirt. Siiri Tuomenoja
Pohjakartta: Maanmittauslaitos
ETRS-TM35FIN, N2000

- A5 Salajärvi - Ruuhijärvi**
- Arkeologiset kohteet**
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohde
 - Mahdollinen muinaisjäännös
 - Löytöpaikka
- Arkeologisten kohteiden aluerajaukset**
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohde
 - Mahdollinen muinaisjäännös

Potentiaalinen alue A5 eteläpuoli
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piiri: Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

0 0,5 1 km

A8

A7

A5

Immilä

Uhtaanmaa

Salajärvi

Ruuhijärvi

Kangassaari

Kumia

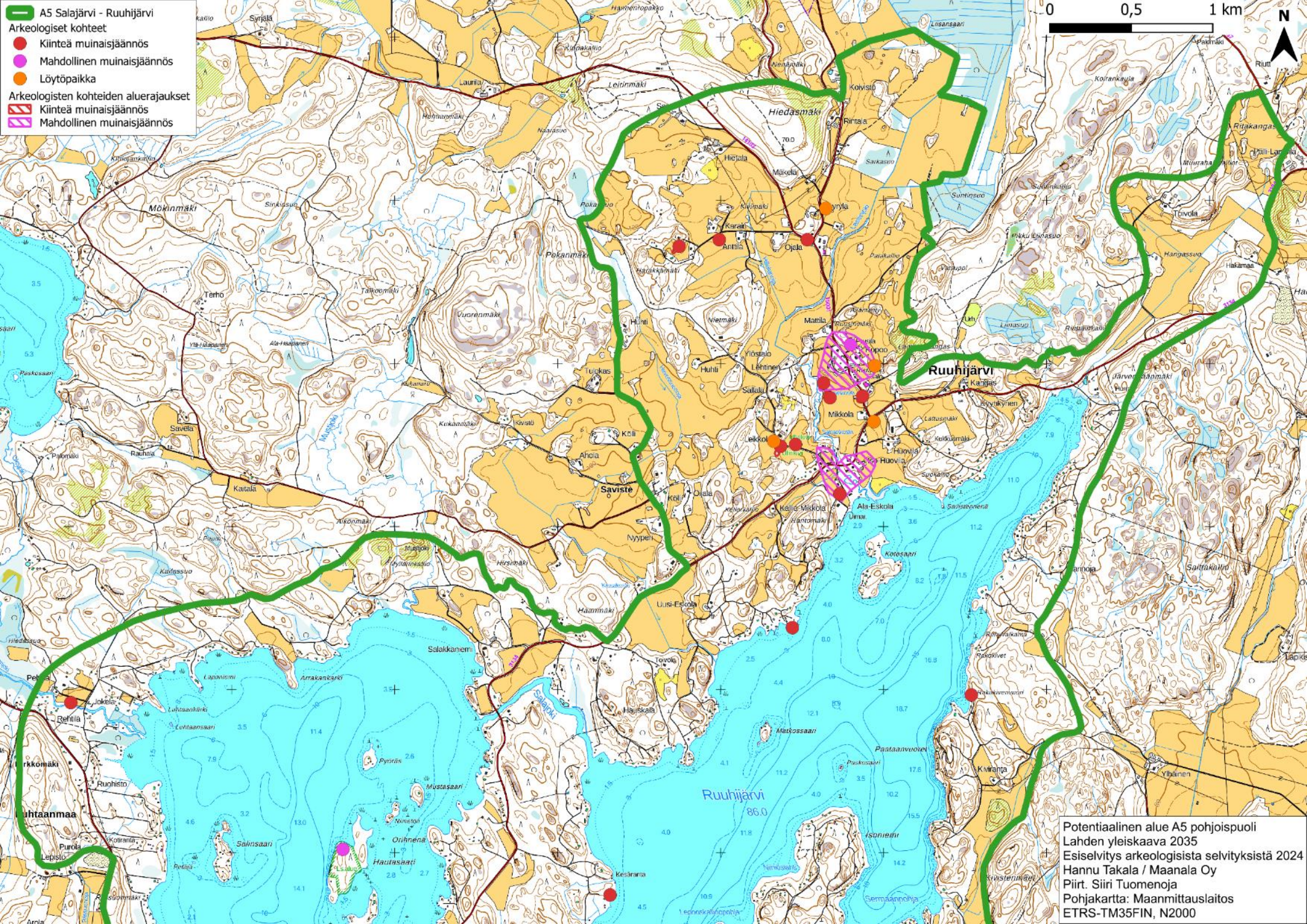
Kaljojärvi

Luzvu

Vilhojärvi

Pokki

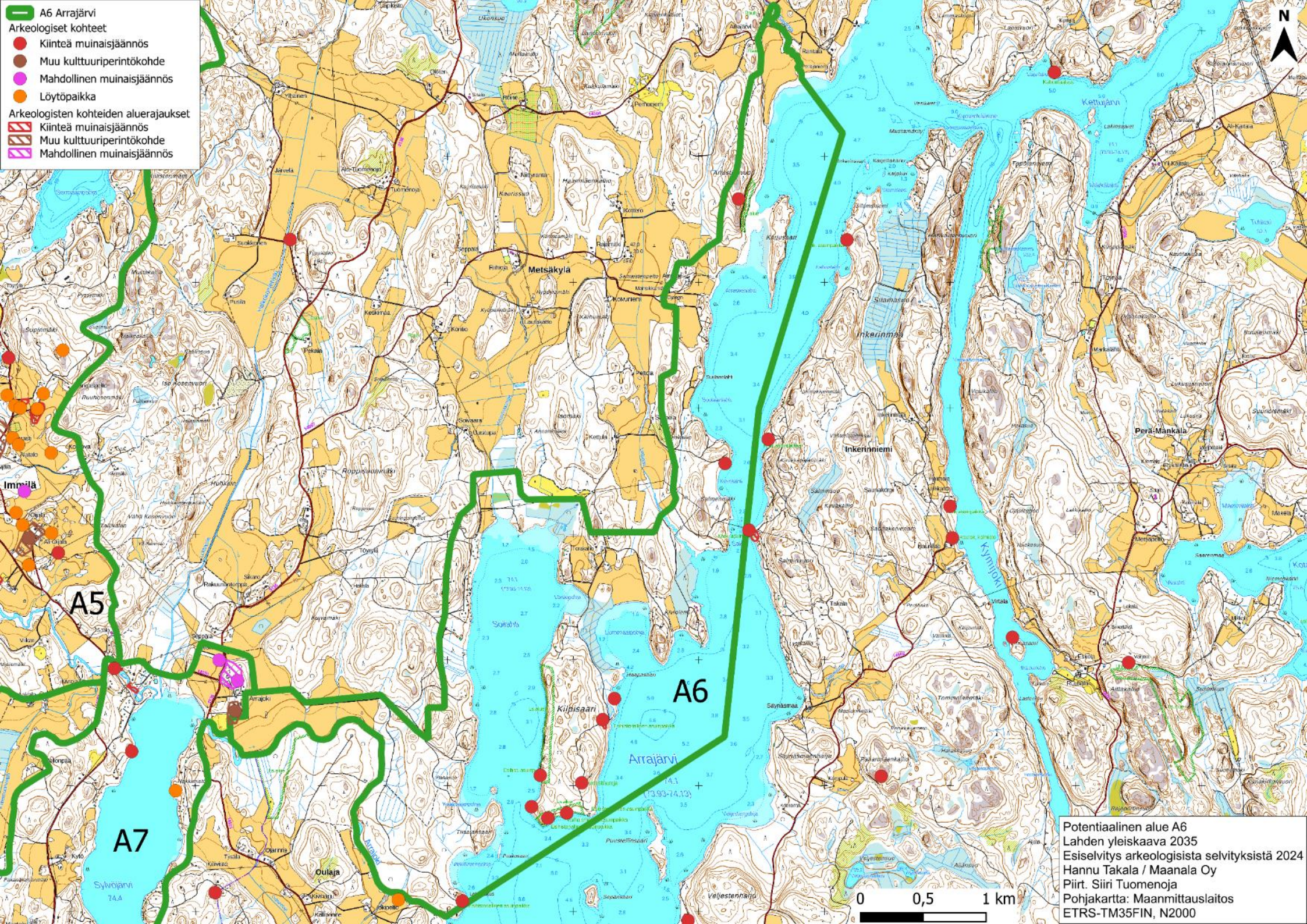
Pokki

- A5 Salajärvi - Ruuhijärvi**
- Arkeologiset kohteet**
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Mahdollinen muinaisjäännös
 - Löytöpaikka
- Arkeologisten kohteiden aluerajukset**
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Mahdollinen muinaisjäännös

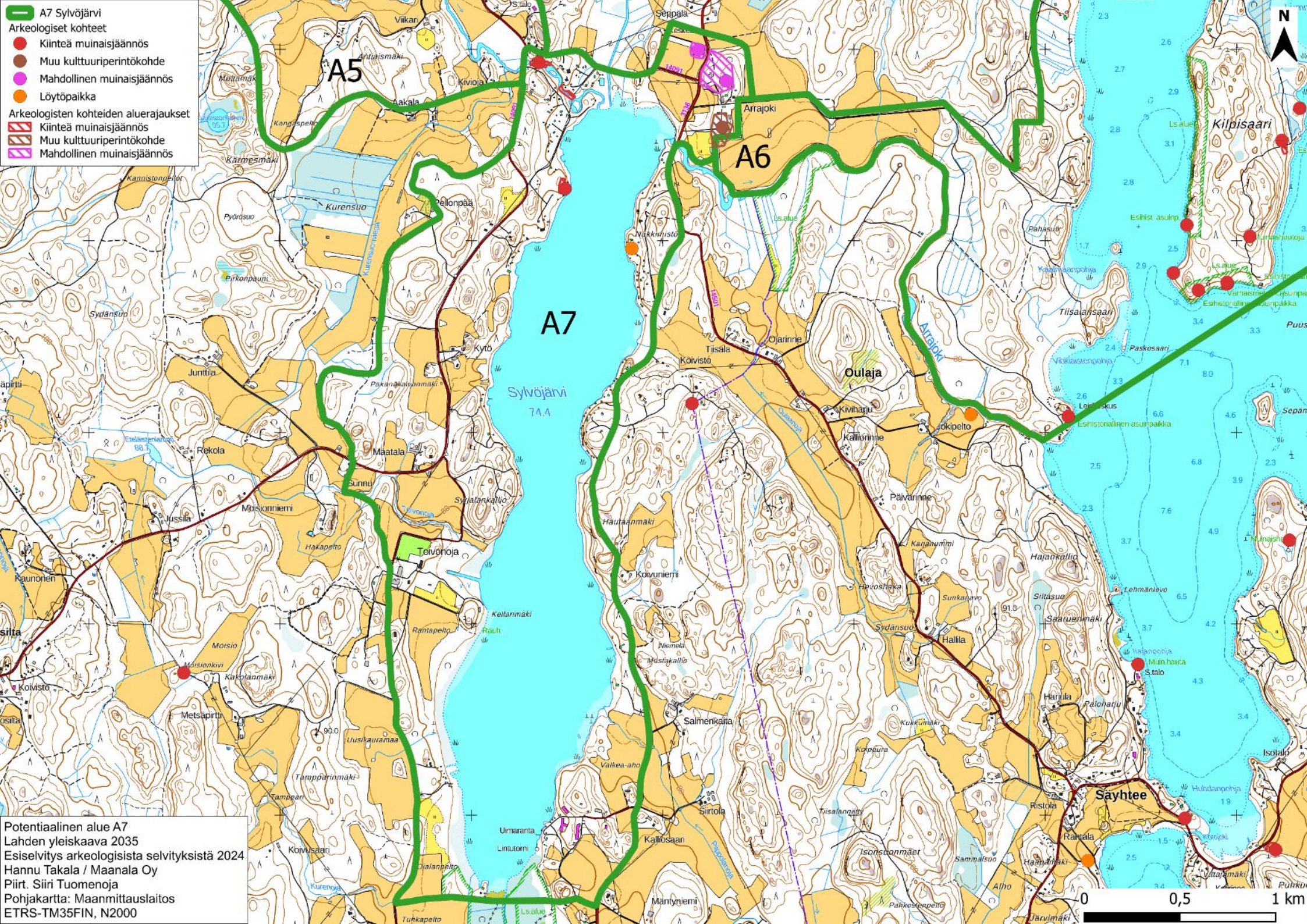
Potentiaalinen alue A5 pohjoispuoli
 Lahden yleiskaava 2035
 Eisiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piirt. Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

- A6 Arrajärvi**
Arkeologiset kohteet
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohde
 - Mahdollinen muinaisjäännös
 - Löytöpaikka
- Arkeologisten kohteiden aluerajukset**
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohde
 - Mahdollinen muinaisjäännös

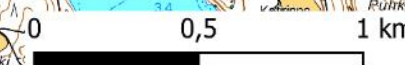
Potentiaalinen alue A6
 Lahden yleiskaava 2035
 Eisiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piirt. Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

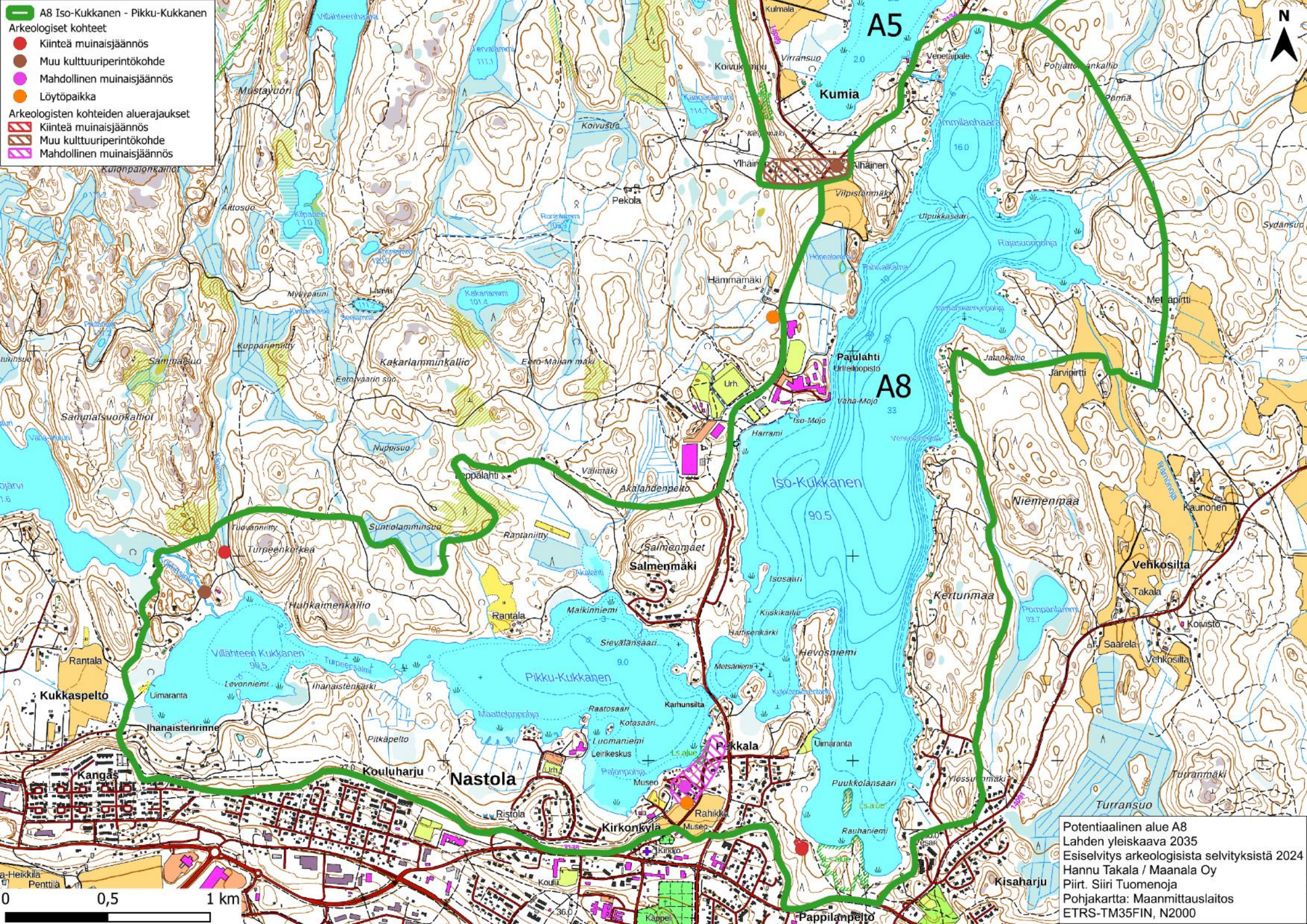

- A7 Sylvojärvi**
Arkeologiset kohteet
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohde
 - Mahdollinen muinaisjäännös
 - Löytöpaikka
- Arkeologisten kohteiden aluerajukset**
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohde
 - Mahdollinen muinaisjäännös

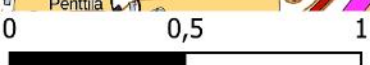
Potentiaalinen alue A7
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piirt. Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

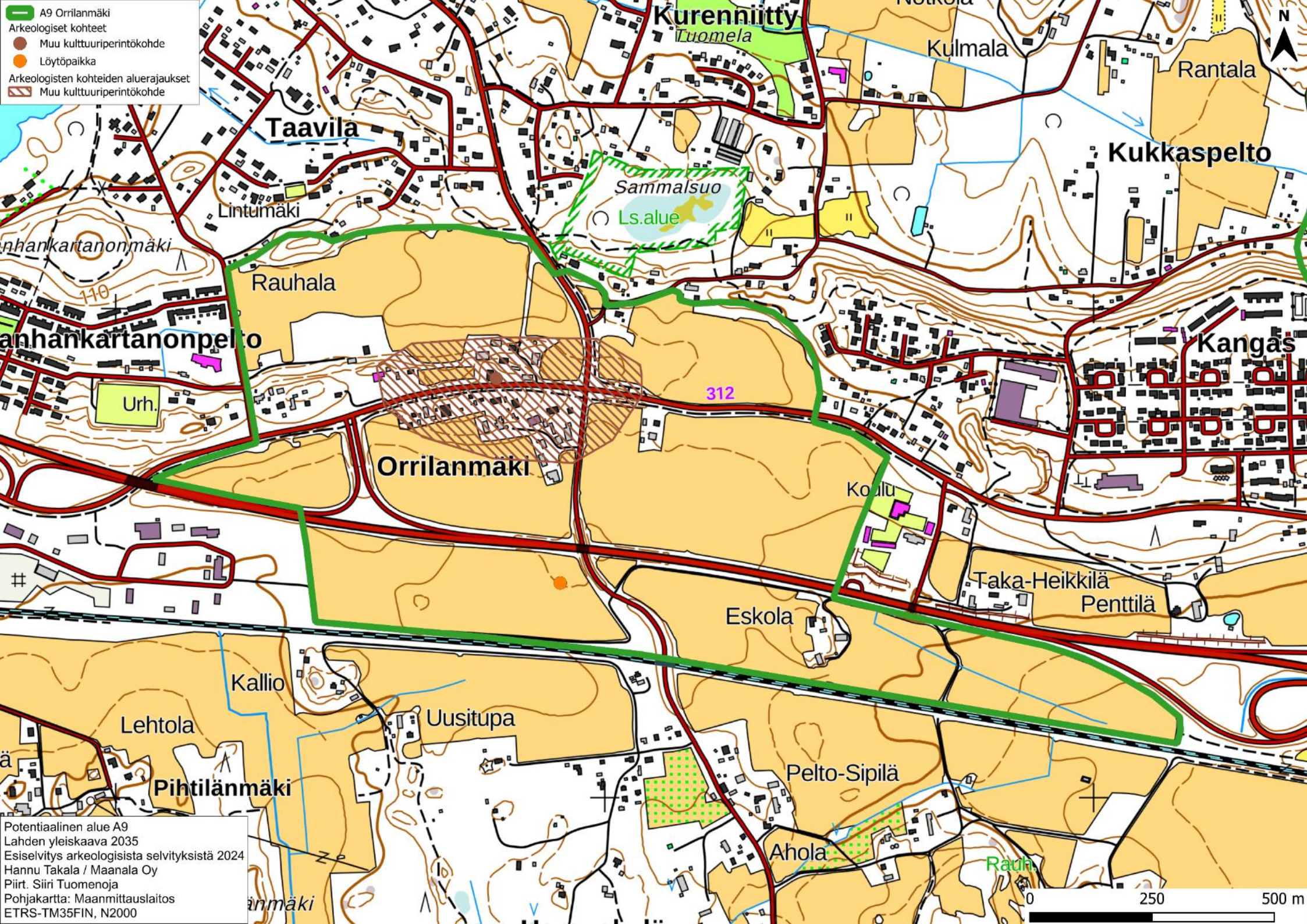

- A8 Iso-Kukkanen - Pikku-Kukkanen**
- Arkeologiset kohteet**
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohde
 - Mahdollinen muinaisjäännös
 - Löytöpaikka
- Arkeologisten kohteiden aluerajaukset**
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohde
 - Mahdollinen muinaisjäännös

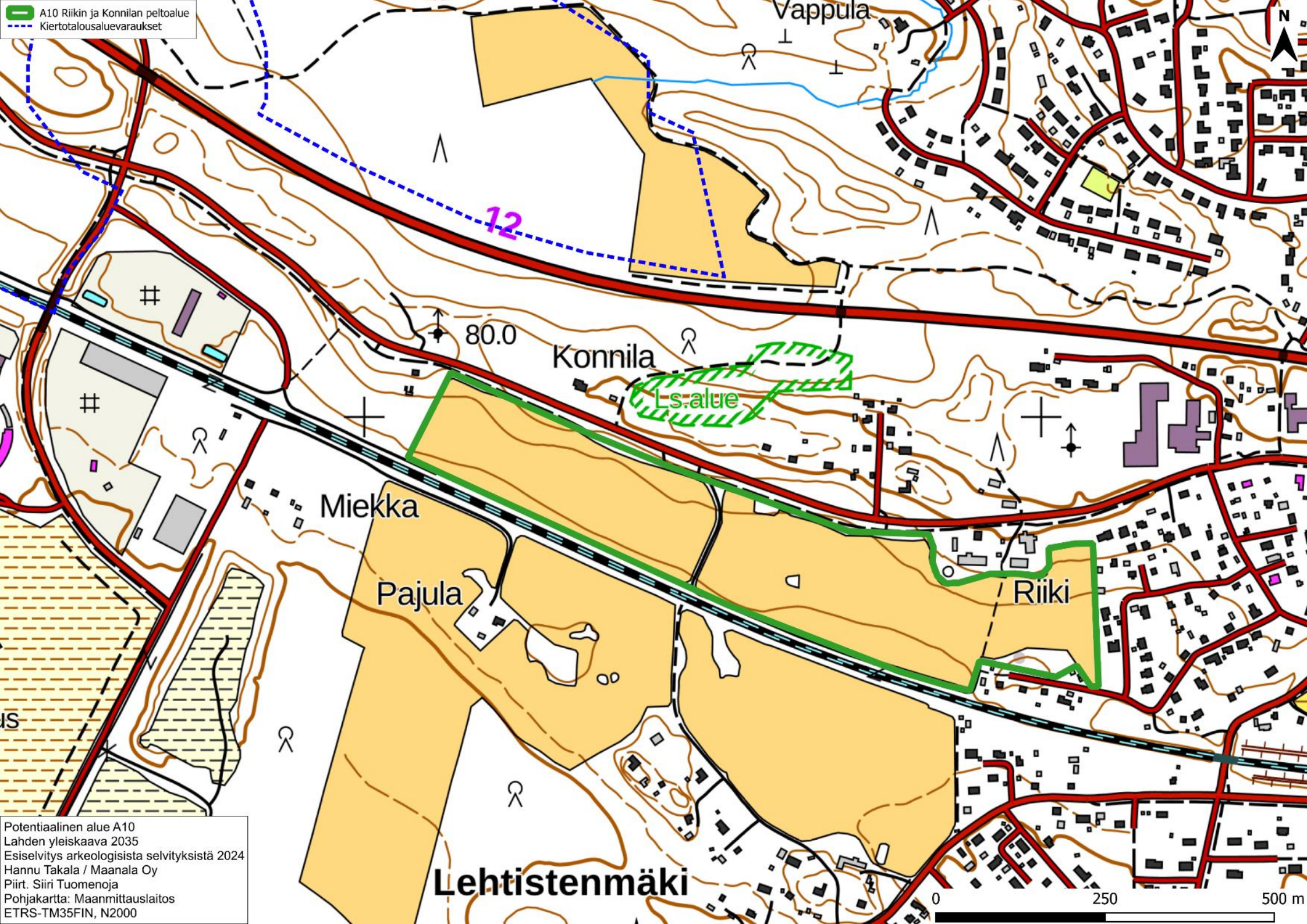
Potentiaalinen alue A8
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piirt. Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

Potentiaalinen alue A9
Lahten yleiskaava 2035
Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
Hannu Takala / Maanala Oy
Piirt. Siiri Tuomenoja
Pohjakartta: Maanmittauslaitos
ETRS-TM35FIN, N2000

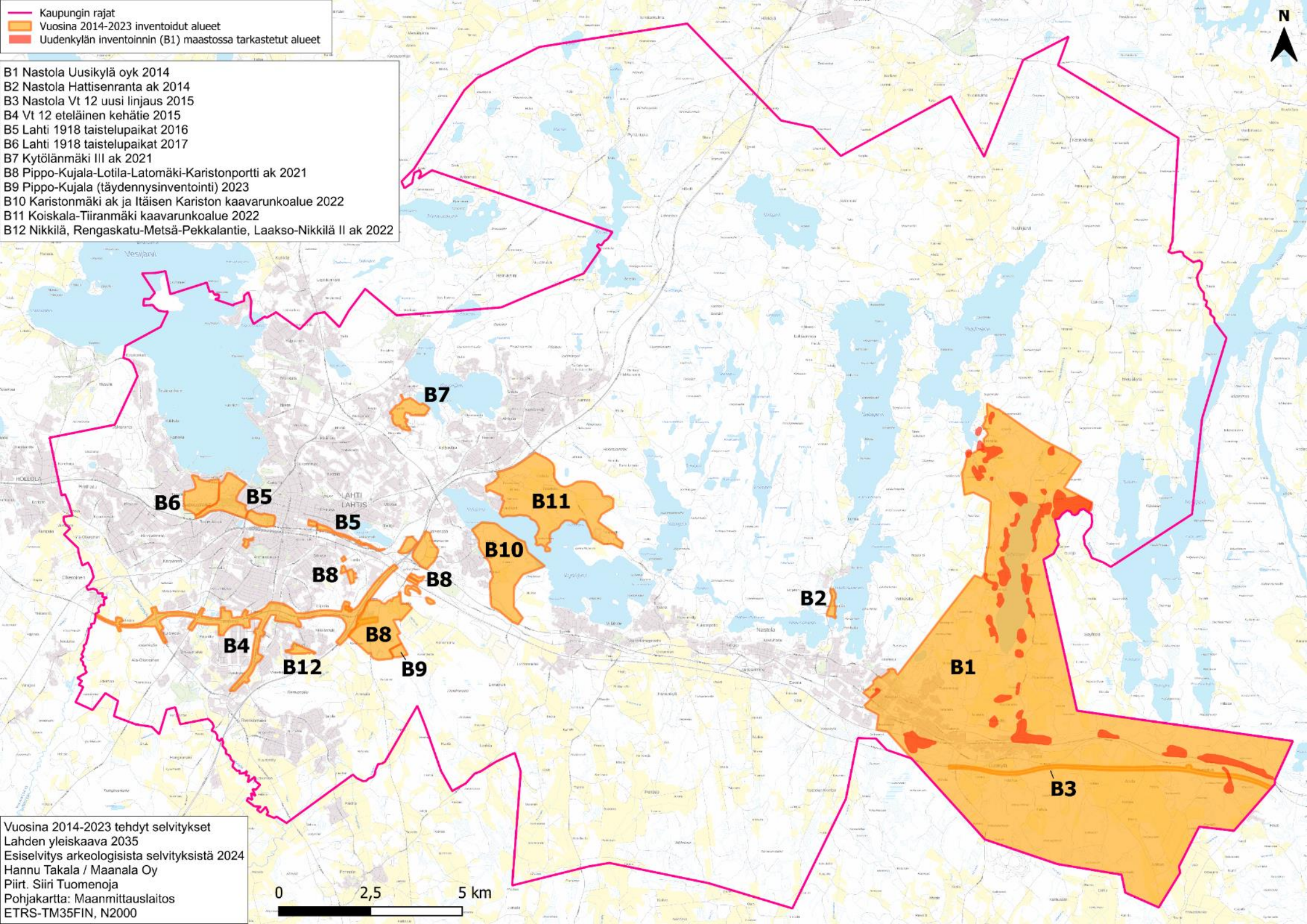
A10 Riikin ja Konnilan peltoalue
Kiertotalousaluevaraukset

Potentiaalinen alue A10
Lahden yleiskaava 2035
Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
Hannu Takala / Maanala Oy
Piirt. Siiri Tuomenoja
Pohjakartta: Maanmittauslaitos
ETRS-TM35FIN, N2000

- Kaupungin rajat
- Vuosina 2014-2023 inventoidut alueet
- Uudenkylän inventoinnin (B1) maastossa tarkastetut alueet

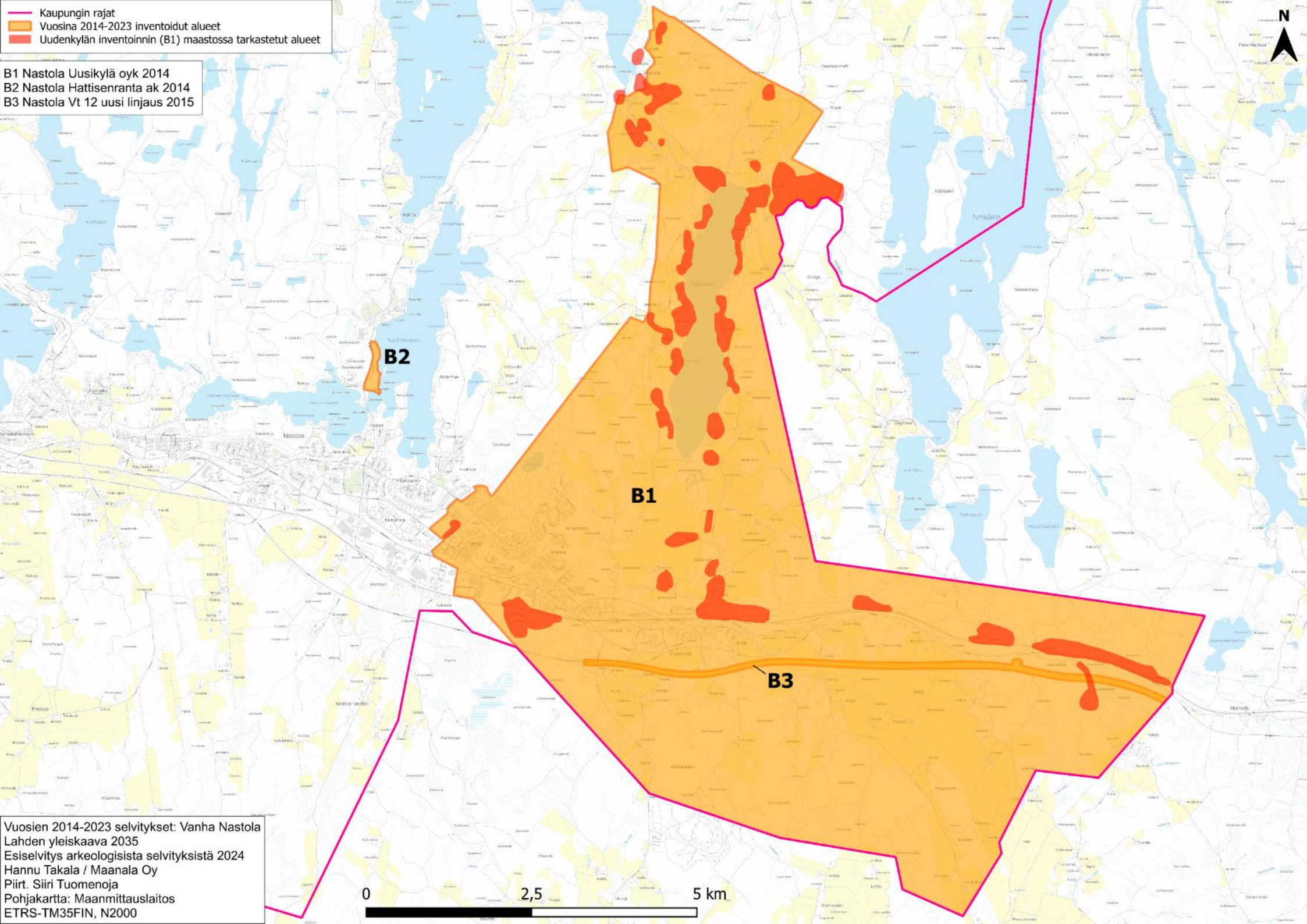
- B1 Nastola Uusikylä oyk 2014
- B2 Nastola Hattisenranta ak 2014
- B3 Nastola Vt 12 uusi linjaus 2015
- B4 Vt 12 eteläinen kehätie 2015
- B5 Lahti 1918 taistelupaikat 2016
- B6 Lahti 1918 taistelupaikat 2017
- B7 Kytölänmäki III ak 2021
- B8 Pippo-Kujala-Lotila-Latomäki-Karistonportti ak 2021
- B9 Pippo-Kujala (täydennysinventointi) 2023
- B10 Karistonmäki ak ja Itäisen Kariston kaavarunkoalue 2022
- B11 Koiskala-Tiiranmäki kaavarunkoalue 2022
- B12 Nikkilä, Rengaskatu-Metsä-Pekkalantie, Laakso-Nikkilä II ak 2022

Vuosina 2014-2023 tehdyt selvitykset
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piirt. Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

- Kaupungin rajat
- Vuosina 2014-2023 inventoidut alueet
- Uudenkylän inventoinnin (B1) maastossa tarkastetut alueet

B1 Nastola Uusikylä oyk 2014
B2 Nastola Hattisenranta ak 2014
B3 Nastola Vt 12 uusi linjaus 2015

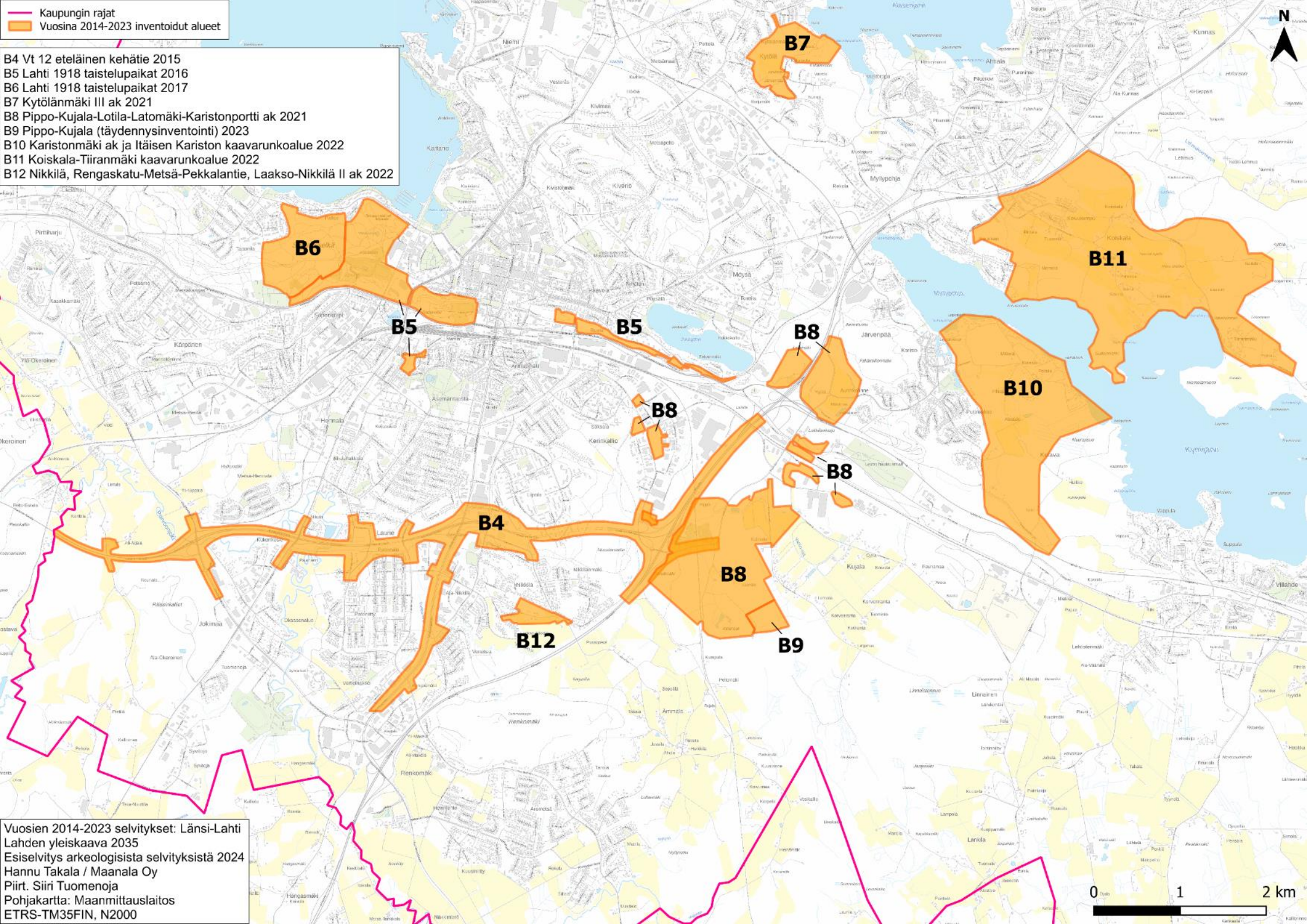

Vuosien 2014-2023 selvitykset: Vanha Nastola
Lahden yleiskaava 2035
Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
Hannu Takala / Maanala Oy
Piirt. Siiri Tuomenoja
Pohjakartta: Maanmittauslaitos
ETRS-TM35FIN, N2000

0 2,5 5 km

 Kaupungin rajat
 Vuosina 2014-2023 inventoidut alueet

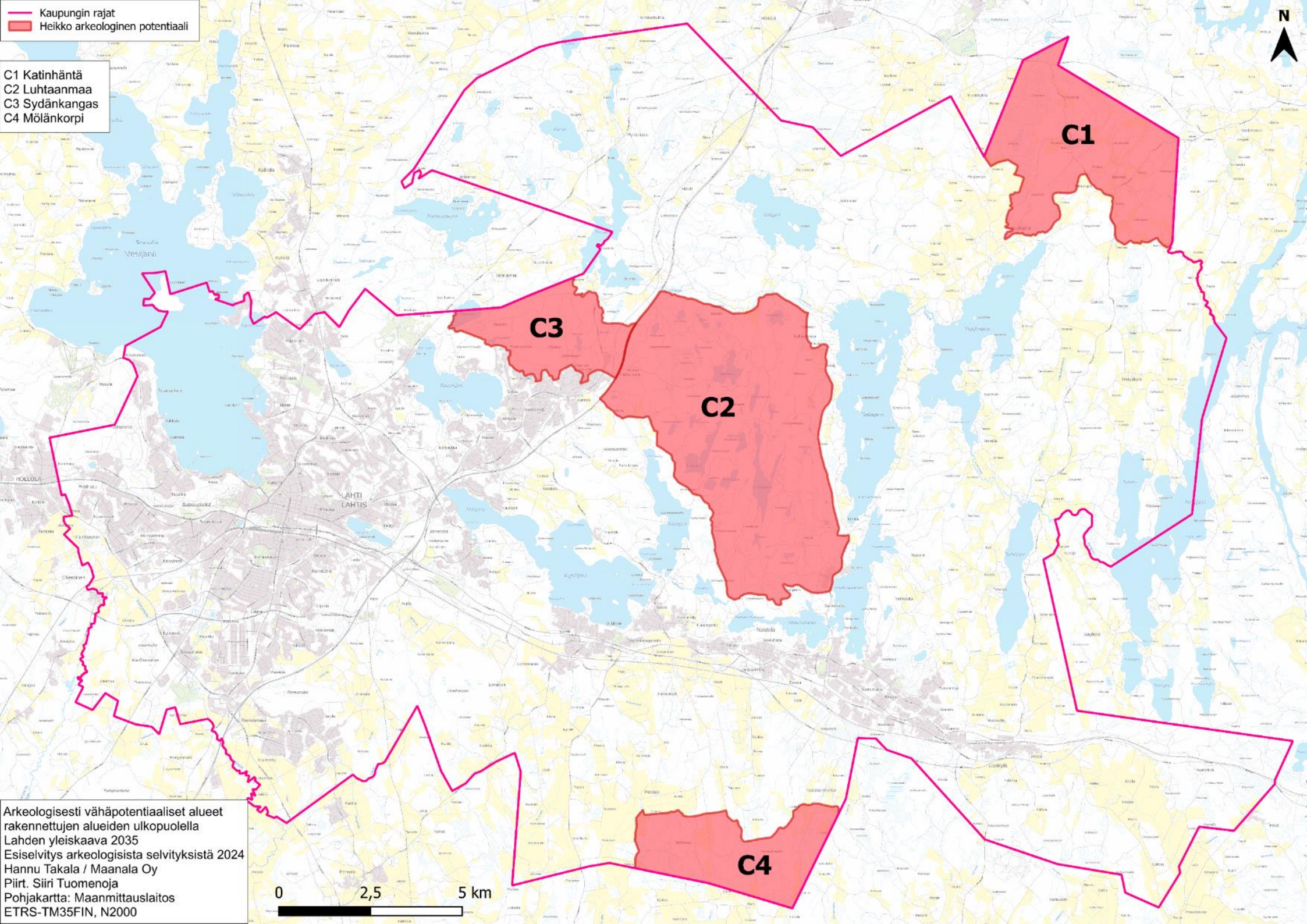
B4 Vt 12 eteläinen kehätie 2015
B5 Lahti 1918 taistelupaikat 2016
B6 Lahti 1918 taistelupaikat 2017
B7 Kytölänmäki III ak 2021
B8 Pippo-Kujala-Lotila-Latomäki-Karistonportti ak 2021
B9 Pippo-Kujala (täydennysinventointi) 2023
B10 Karistonmäki ak ja Itäisen Kariston kaavarunkoalue 2022
B11 Koiskala-Tiiranmäki kaavarunkoalue 2022
B12 Nikkilä, Rengaskatu-Metsä-Pekkalantie, Laakso-Nikkilä II ak 2022

Vuosien 2014-2023 selvitykset: Länsi-Lahti
Lahtien yleiskaava 2035
Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
Hannu Takala / Maanala Oy
Piirt. Siiri Tuomenoja
Pohjakartta: Maanmittauslaitos
ETRS-TM35FIN, N2000

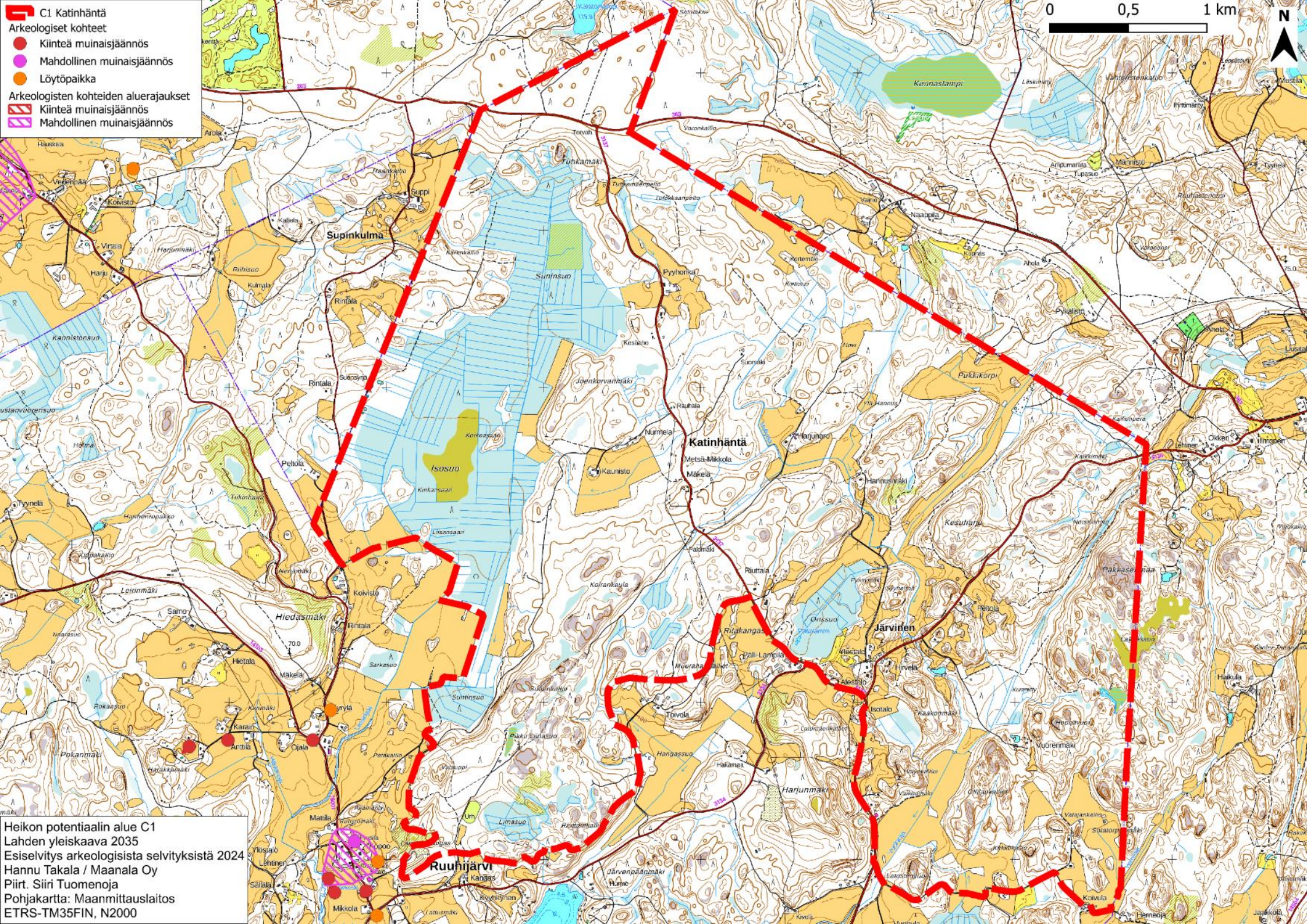
Kaupungin rajat
Heikko arkeologinen potentiaali

C1 Katinhätä
C2 Luhtaanmaa
C3 Sydänkangas
C4 Mölänkorpi

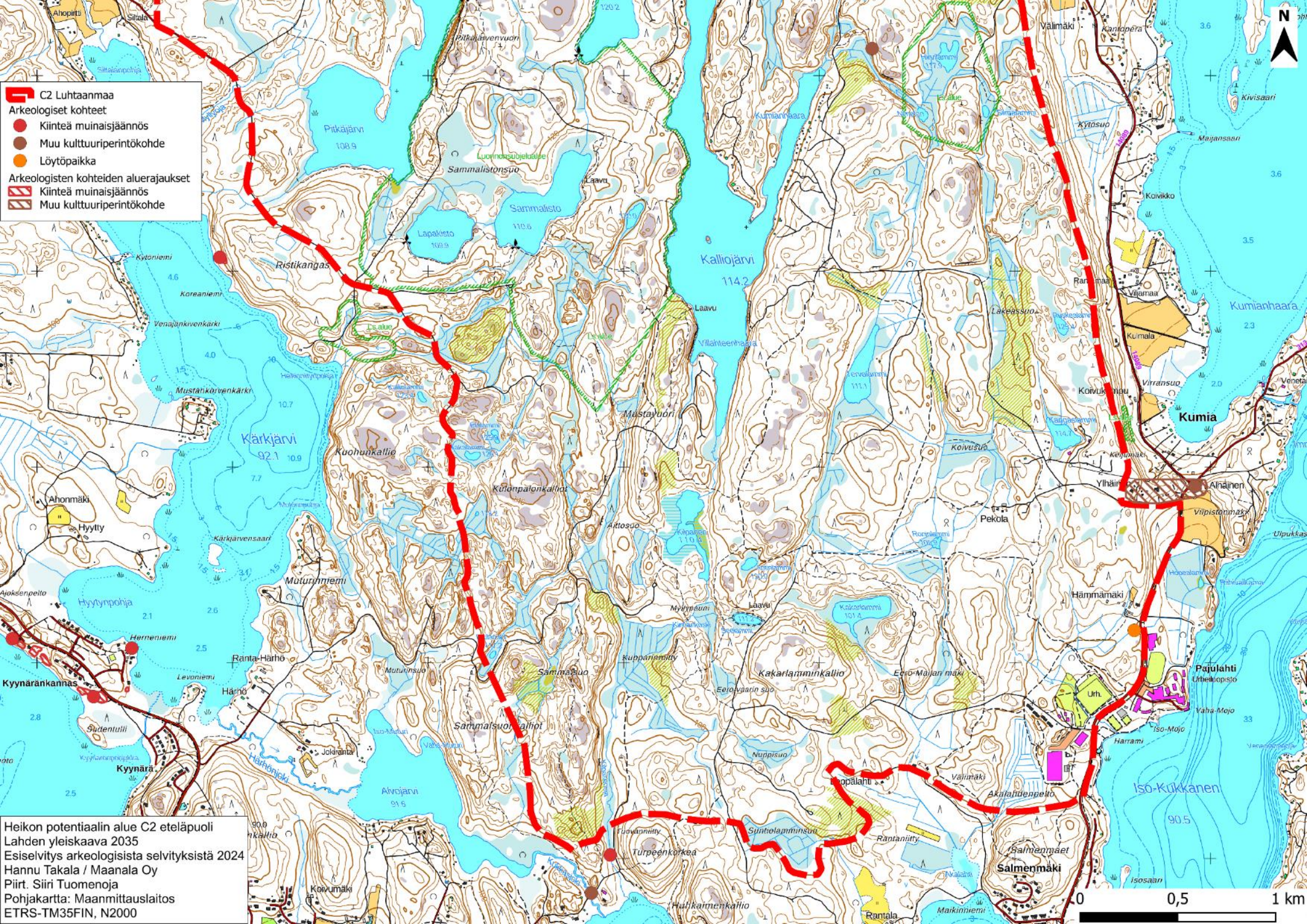
Arkeologisesti vähäpotentiaaliset alueet rakennettujen alueiden ulkopuolella
Lahti yleiskaava 2035
Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
Hannu Takala / Maanala Oy
Piirt. Siiri Tuomenoja
Pohjakartta: Maanmittauslaitos
ETRS-TM35FIN, N2000

0 2,5 5 km

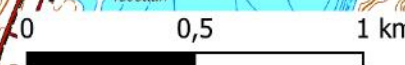
- C1 Katinhätä**
- Arkeologiset kohteet
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Mahdollinen muinaisjäännös
 - Löytöpaikka
- Arkeologisten kohteiden aluerajaukset
- ▭ Kiinteä muinaisjäännös
 - ▭ Mahdollinen muinaisjäännös

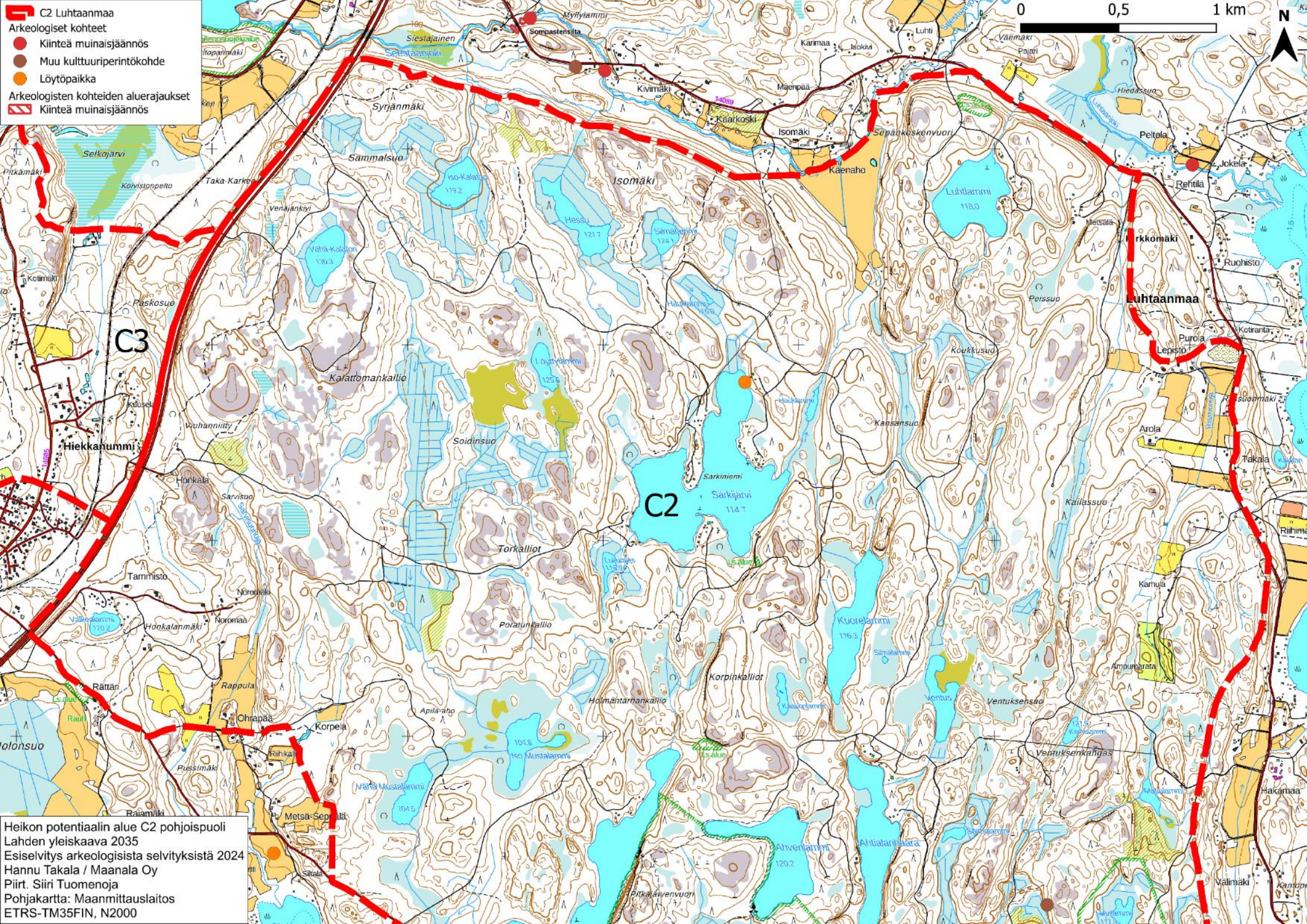
Heikon potentiaalin alue C1
Lahden yleiskaava 2035
Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
Hannu Takala / Maanala Oy
Piirt. Siiri Tuomenoja
Pohjakartta: Maanmittauslaitos
ETRS-TM35FIN, N2000

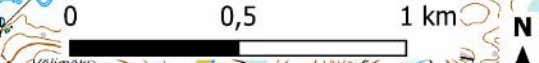
- C2 Luhtaanmaa**
Arkeologiset kohteet
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohde
 - Löytöpaikka
- Arkeologisten kohteiden aluerajaukset**
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohde

Heikon potentiaalin alue C2 eteläpuoli
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piirt. Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

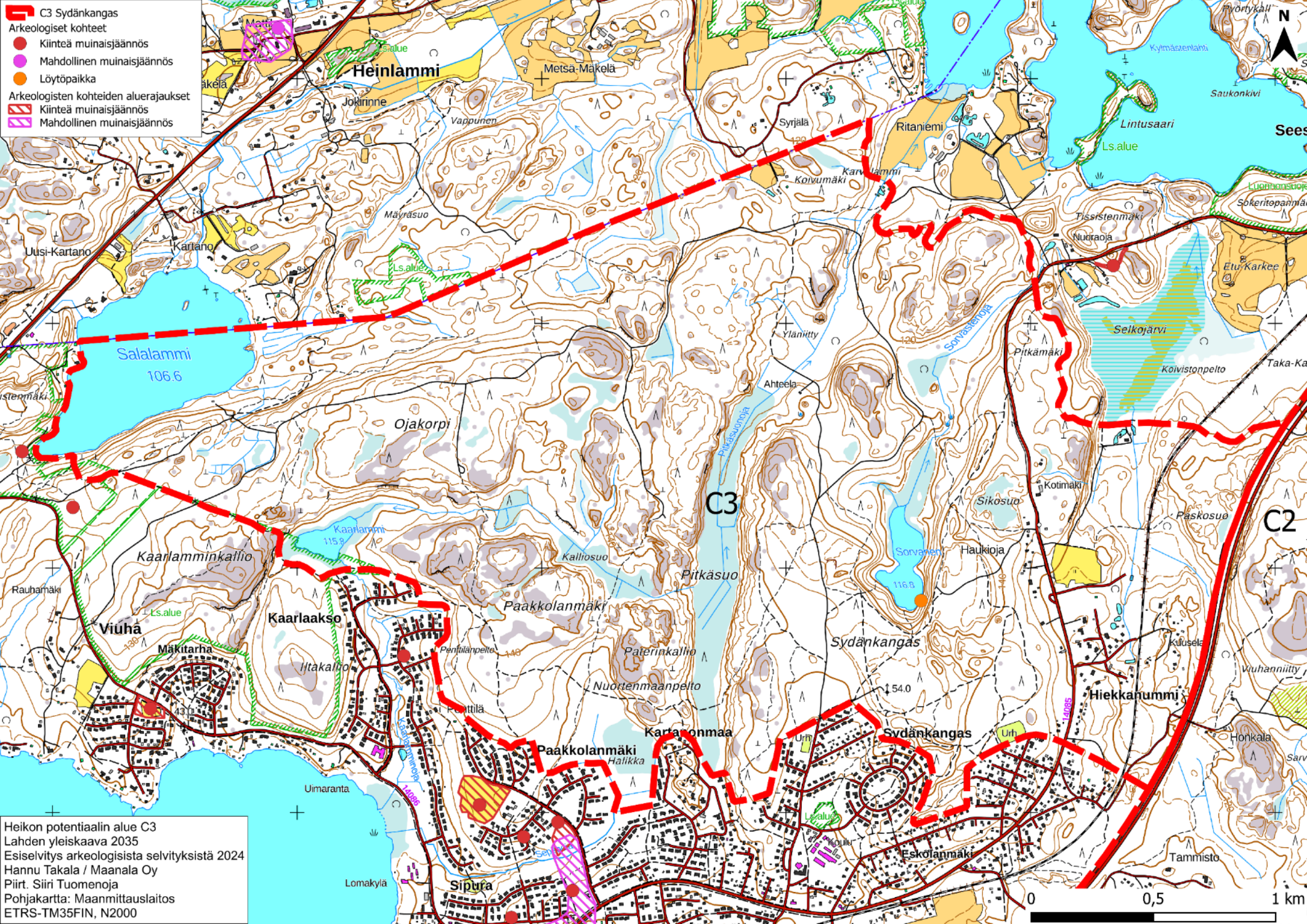
- C2 Luhtaanmaa**
- Arkeologiset kohteet
 - Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohde
 - Löytöpaikka
- Arkeologisten kohteiden aluerajaukset
- ▬ Kiinteä muinaisjäännös

C3

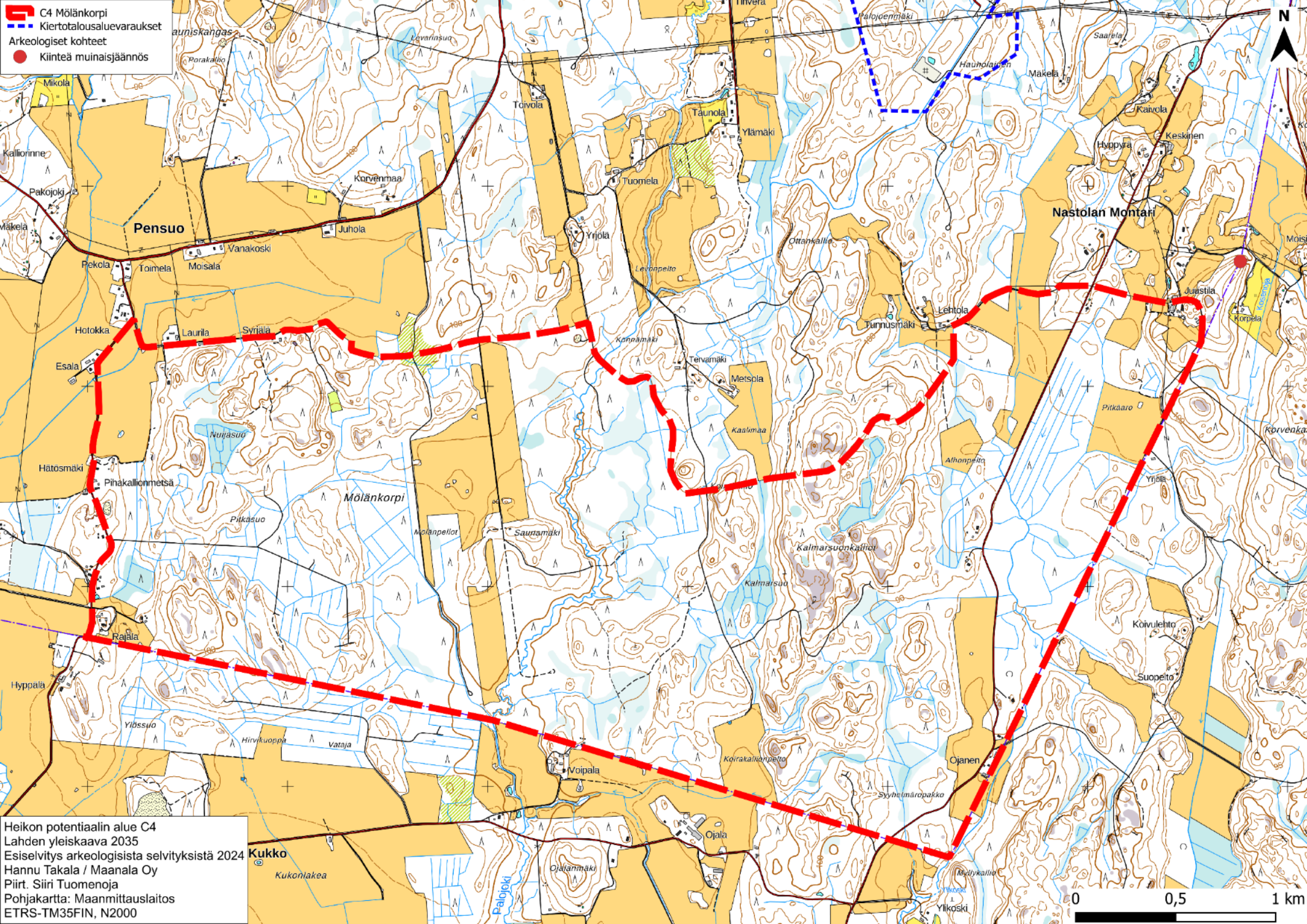
C2

Heikon potentiaalinen alue C2 pohjoispuoli
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piirt. Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

- C3 Sydänkangas
- Arkeologiset kohteet
- Kiinteä muinaisjäännös
 - Mahdollinen muinaisjäännös
 - Löytöpaikka
- Arkeologisten kohteiden aluerajaukset
- ▬ Kiinteä muinaisjäännös
 - ▬ Mahdollinen muinaisjäännös

Heikon potentiaalinen alue C3
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piiri: Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

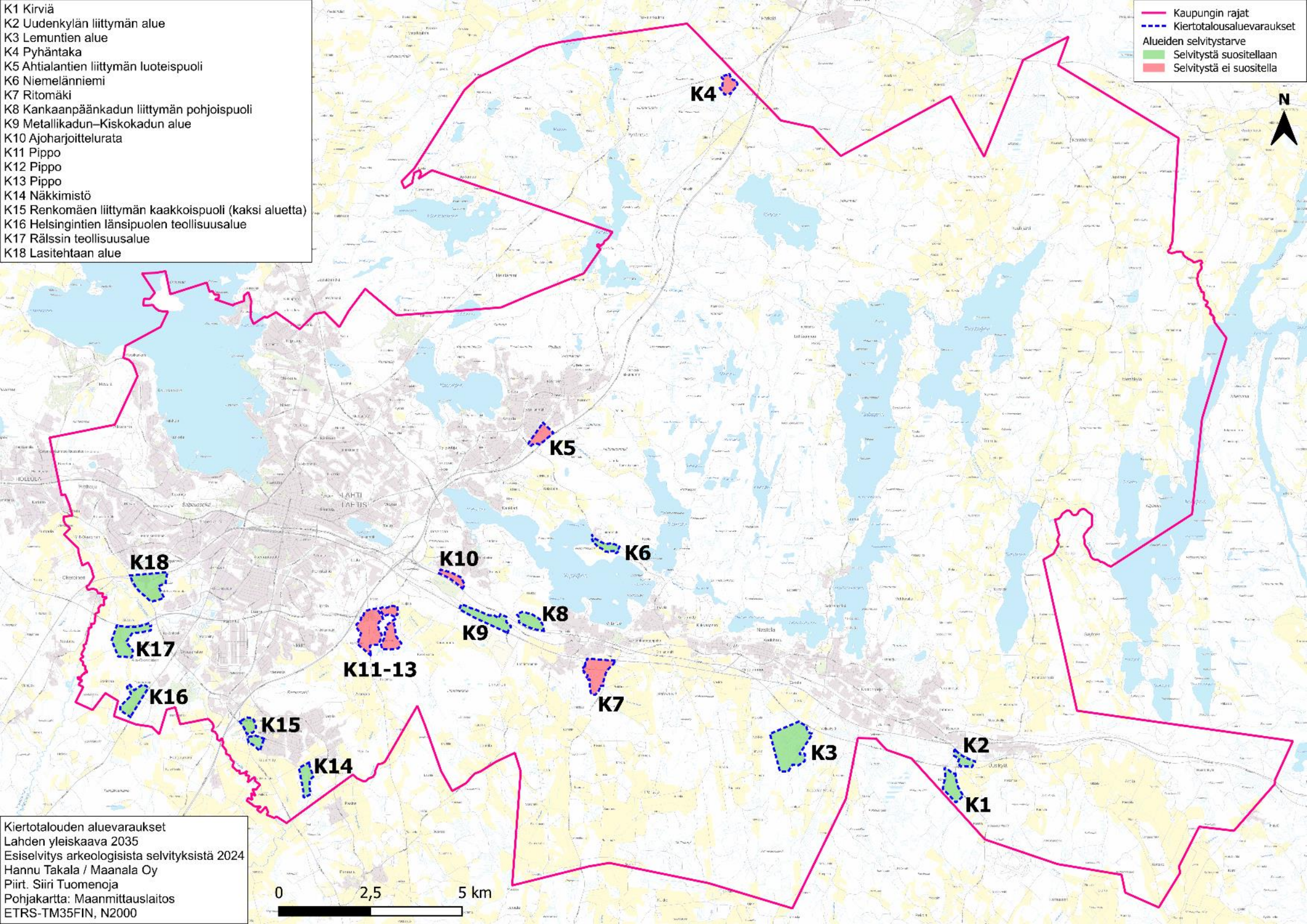
- C4 Mølänkorpi
- Kiertotalousaluevaraukset
- Arkeologiset kohteet
- Kiintää muinaisjäännös

Heikon potentiaalın alue C4
Lahden yleiskaava 2035
Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
Hannu Takala / Maanala Oy
Piirt. Siiri Tuomenoja
Pohjakartta: Maanmittauslaitos
ETRS-TM35FIN, N2000

0 0,5 1 km

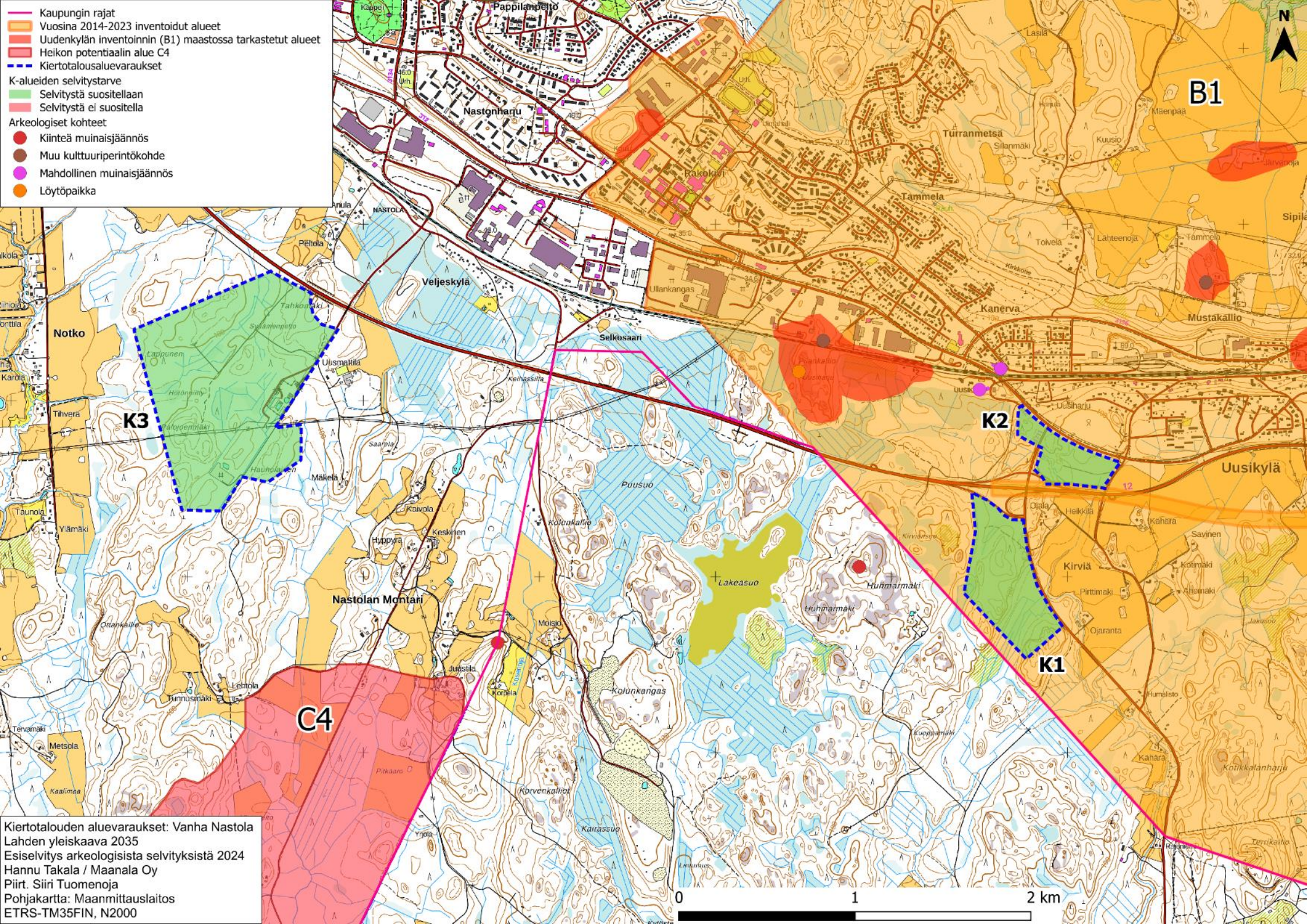
- K1 Kirviä
- K2 Uudenkylän liittymän alue
- K3 Lemuntien alue
- K4 Pyhäntaka
- K5 Ahtialantien liittymän luoteispuoli
- K6 Niemelänniemi
- K7 Ritomäki
- K8 Kankaanpäänkadun liittymän pohjoispuoli
- K9 Metallikadun–Kiskokadun alue
- K10 Ajoharjoittelurata
- K11 Pippo
- K12 Pippo
- K13 Pippo
- K14 Näkkimistö
- K15 Renkomäen liittymän kaakkoispuoli (kaksi aluetta)
- K16 Helsingintien länsipuolen teollisuusalue
- K17 Rälssin teollisuusalue
- K18 Lasitehtaan alue

- Kaupungin rajat
- Kiertotalousaluevaraukset
- Alueiden selvitystarve
- Selvitystä suositellaan
- Selvitystä ei suositella

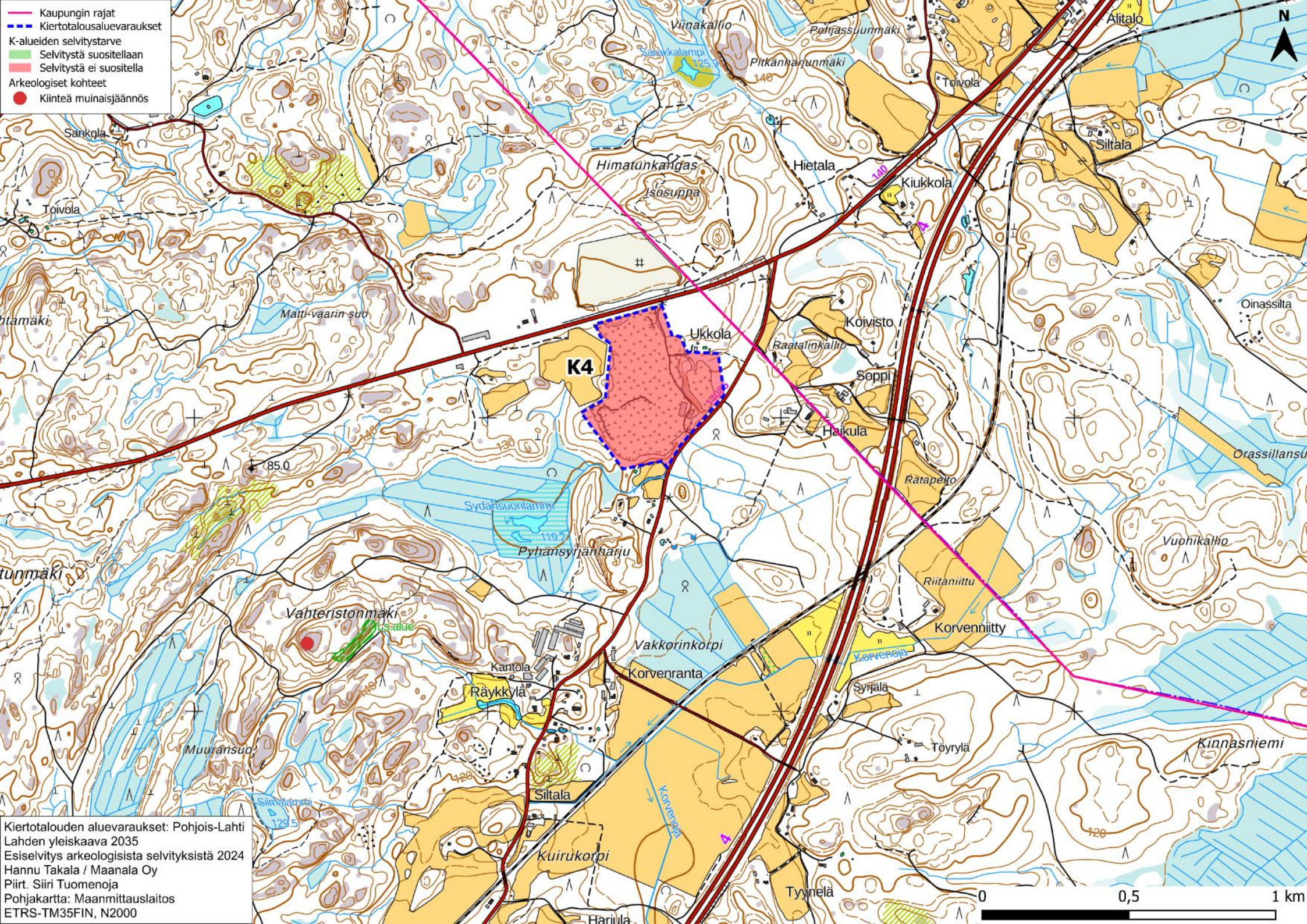
Kiertotalouden aluevaraukset
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piirt. Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

- Kaupungin rajat
- Vuosina 2014–2023 inventoidut alueet
- Uudenkylän inventoinnin (B1) maastossa tarkastetut alueet
- Heikon potentiaalin alue C4
- Kiertotalousaluevaraukset
- K-alueiden selvitystarve
 - Selvitystä suositellaan
 - Selvitystä ei suositella
- Arkeologiset kohteet
 - Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohte
 - Mahdollinen muinaisjäännös
 - Löytöpaikka

Kiertotalouden aluevaraukset: Vanha Nastola
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piiri: Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

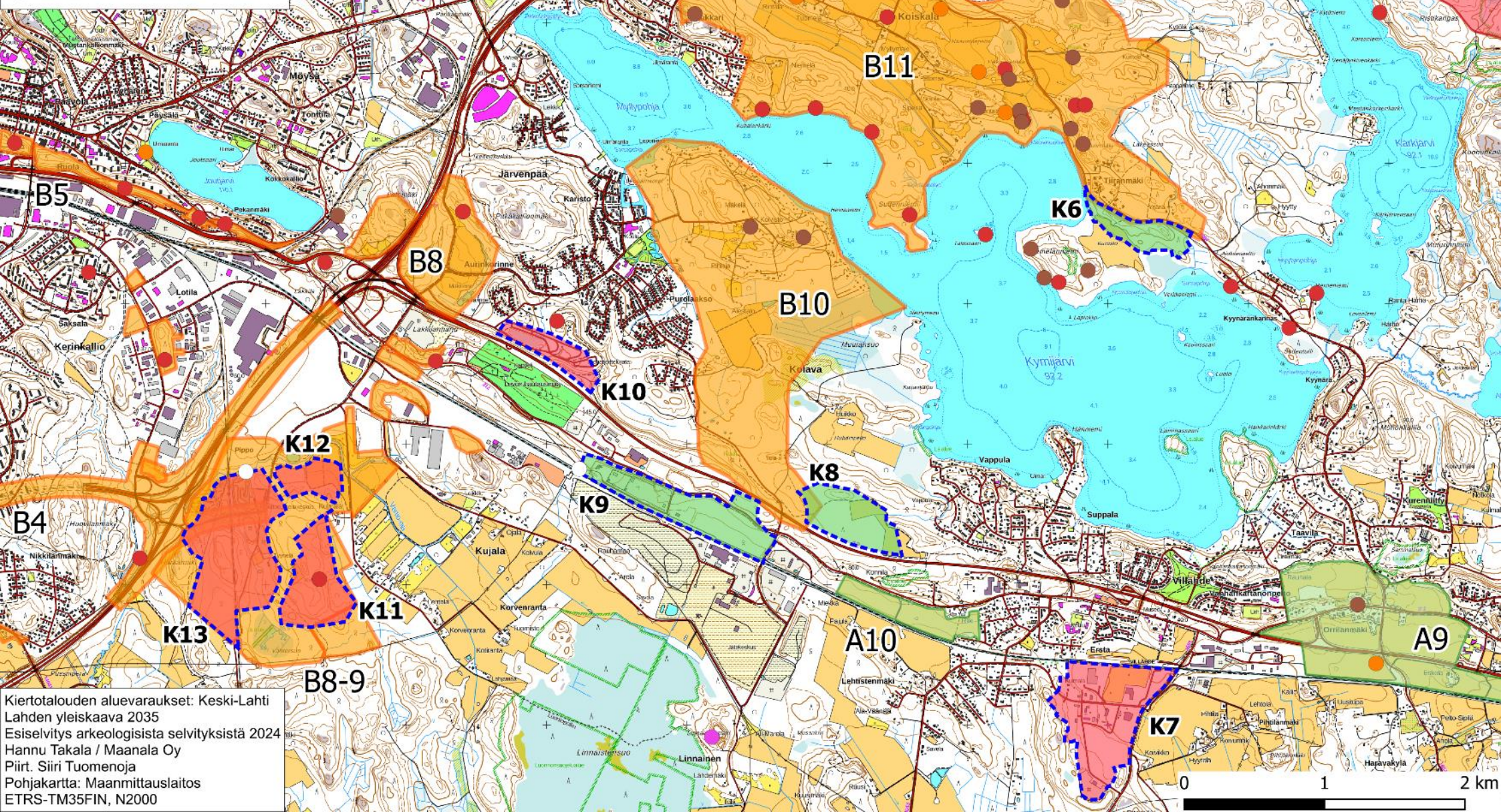

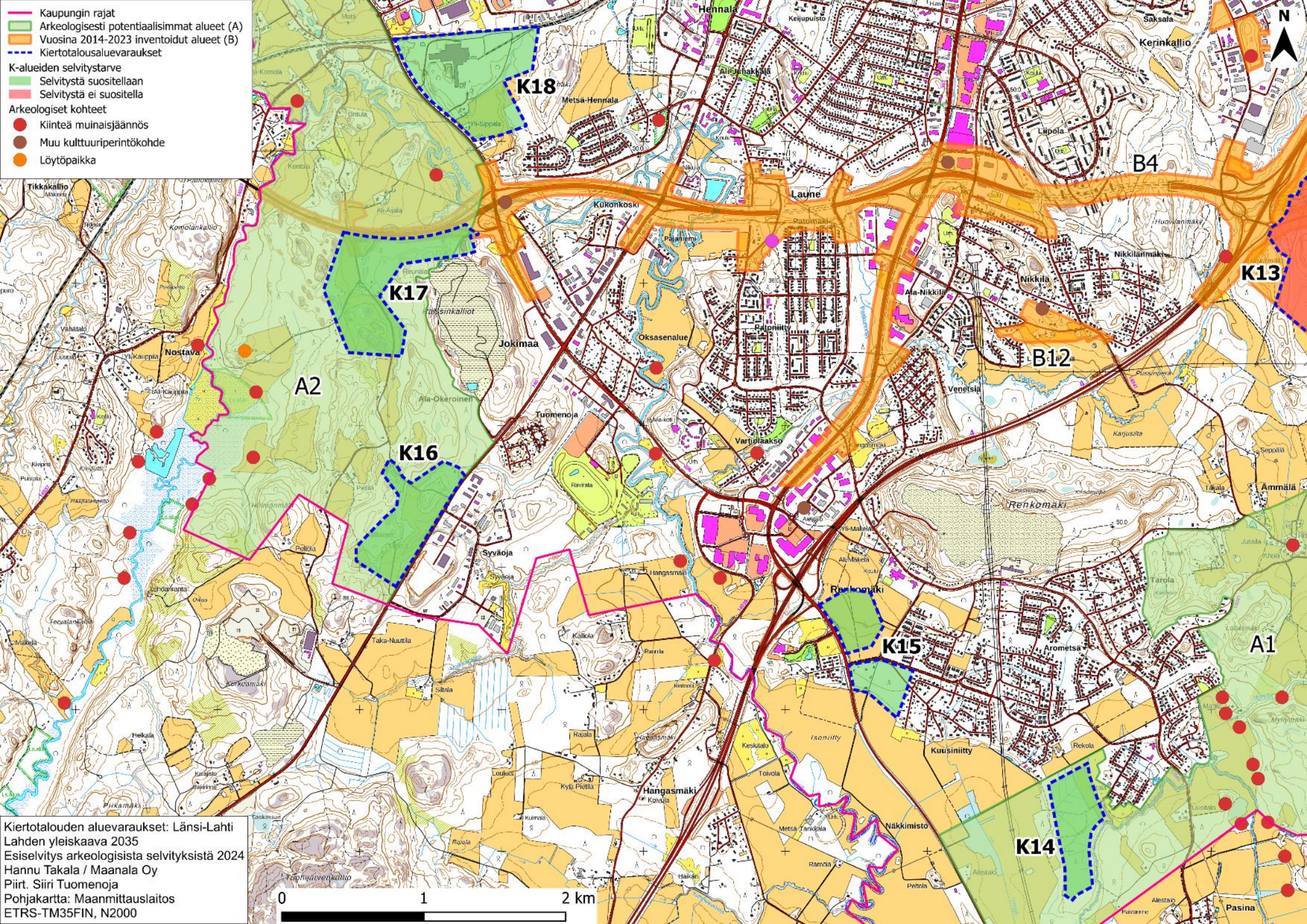
- Kaupungin rajat
- Kiertotalousaluevaraukset
- K-alueiden selvitystarve
- Selvitystä suositellaan
- Selvitystä ei suositella
- Arkeologiset kohteet
- Kiinteä muinaisjäännös

Kiertotalouden aluevaraukset: Pohjois-Lahti
Lahti yleiskaava 2035
Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
Hannu Takala / Maanala Oy
Piiri: Siiri Tuomenoja
Pohjakartta: Maanmittauslaitos
ETRS-TM35FIN, N2000

- Kaupungin rajat**
- Arkeologisesti potentiaalisimmat alueet (A)**
- Vuosina 2014-2023 inventoidut alueet (B)**
- Vähäpotentiaaliset alueet (C)**
- Kiertotalousaluevaraukset**
- K-alueiden selvitystarve**
 - Selvitystä suositellaan
 - Selvitystä ei suositella
- Arkeologiset kohteet**
 - Kiinteä muinaisjäännös
 - Muu kulttuuriperintökohte
 - Mahdollinen muinaisjäännös
 - Löytöpaikka
 - Muu kohde

Kiertotalouden aluevaraukset: Keski-Lahti
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piirt. Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

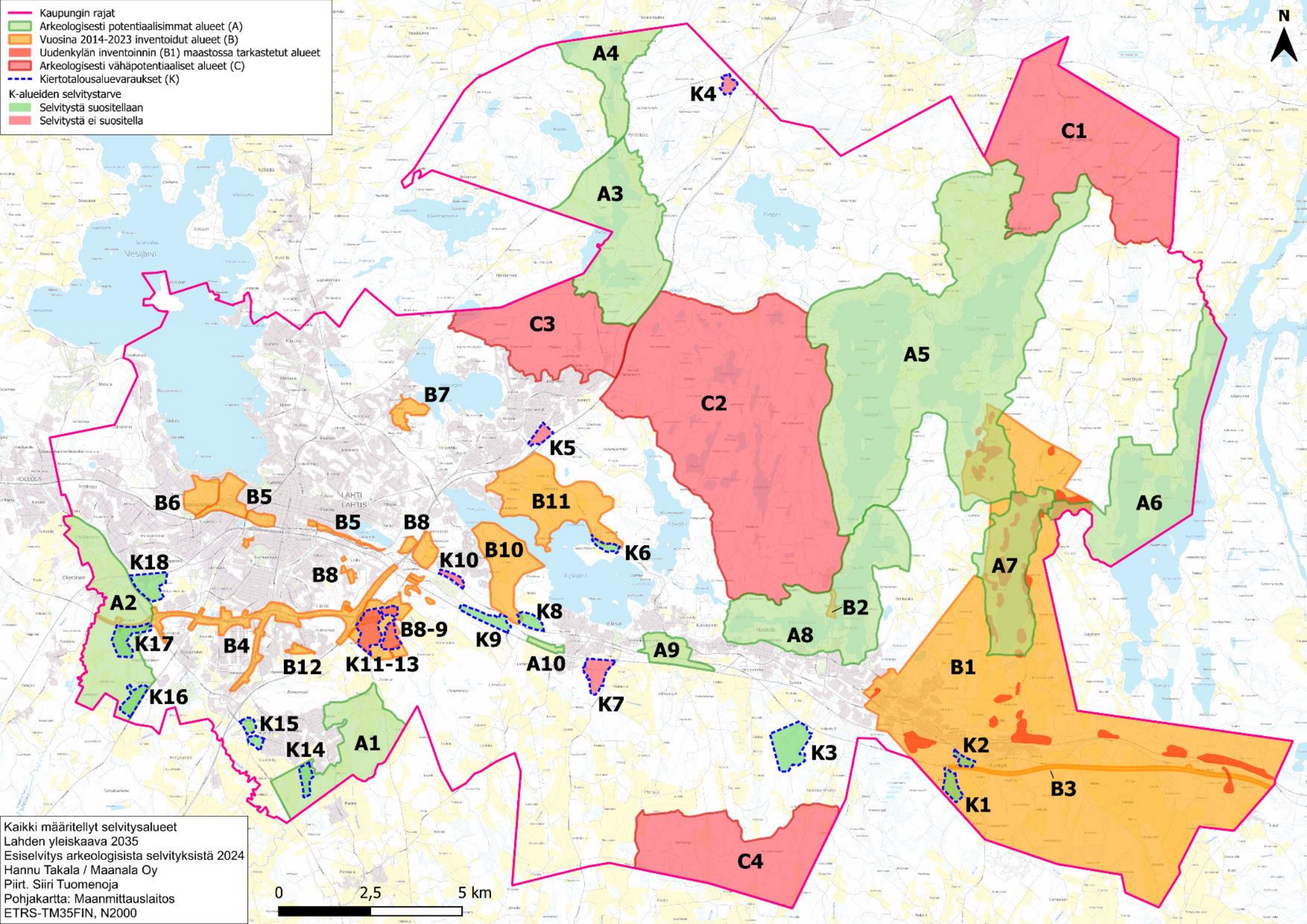

- Kaupungin rajat
- Arkeologisesti potentiaalisimmat alueet (A)
- Vuosina 2014-2023 inventoidut alueet (B)
- Kiertotalousaluevaraukset
- K-alueiden selvitystarve**
- Selvitystä suositellaan
- Selvitystä ei suositella
- Arkeologiset kohteet**
- Kiinteä muinaisjäännös
- Muu kulttuuriperintökohde
- Löytöpaikka

Kiertotalouden aluevaraukset: Länsi-Lahti
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piirt. Siiri Tuomenoja
 Pohjakaarta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

- Kaupungin rajat
 - Arkeologisesti potentiaalisimmat alueet (A)
 - Vuosina 2014-2023 inventoidut alueet (B)
 - Uudenkylän inventoinnin (B1) maastossa tarkastetut alueet
 - Arkeologisesti vähäpotentiaaliset alueet (C)
 - Kiertotalousaluevaraukset (K)
- K-alueiden selvitystarve
- Selvitystä suositellaan
 - Selvitystä ei suositella

Kaikki määritellyt selvitysalueet
 Lahden yleiskaava 2035
 Esiselvitys arkeologisista selvityksistä 2024
 Hannu Takala / Maanala Oy
 Piirt. Siiri Tuomenoja
 Pohjakartta: Maanmittauslaitos
 ETRS-TM35FIN, N2000

